

Gozdarski vestnik

5

LETO 1980

Gozdarski vestnik

SLOWENISCHE FORSTZEITSCHRIFT

SLOVENIAN JOURNAL OF FORESTRY

LETO 1980 LETNIK • XXXVIII • ŠTEVILKA 5

p. 201—248

Ljubljana, maj 1980

VSEBINA — INHALT — CONTENTS

- Tone Modic 201 Gozd in varstvo okolja v občini — primer Radlje
Forests and environmental protection in the local community of Radlje
- Prof. Zdravko Turk 208 Vprašanje standardov hlodov in dolge oblovine
Frage der Stundarde für Bloche und langes Schaftholz
The problems concerning hog and long roundwood standards
- Marko Kmecl 213 Prisluhnimo
223 Pobuda številka 2
- Franjo Jurhar 227 Prva pogozdovanja s šolsko mladino pred pol stoletja
- Vinko Žagar 229 Ekskurzija gozdarskih fitocenologov po severni Italiji
- Dr. Marjan Zupančič 230 Civilizacija in kultura
- Kåre Wedul 232 Prvi rezultati boja proti lubadarju na Norveškem
- Franjo Jurhar 235 Ustanovitev gozdarske šole v Mari-boru
238 Sonji
- Marko Kmecl 238 Gozdarski vestnik v letu 1979
241 Iz domače in tuje prakse
244 Društvene vesti
245 Zapis na bukvi

Gozdarski vestnik Izdaja
Zveza inženirjev in tehnikov
gozdarstva in lesarstva
SR Slovenije

Uredniški svet:

Marjan Trebežnik, predsednik
mgr. Boštjan Anko
Branko Breznik
Janez Černač
Rozka Debevc
Hubert Dolinšek
Vilijem Garmuš
dr. Franc Gašperšič
Marjan Hladnik
Marko Kmecl
Vitomir Mikuletič
mrg. Franjo Urleb

Uredniški odbor:

mrg. Boštjan Anko
dr. Janez Božič
Branko Breznik
Marko Kmecl
dr. Amer Krivec
dr. Dušan Mlinšek
dr. Iztok Winkler

Odgovorni urednik

Editor in chief

Marko Kmecl, dipl. inž. gozd. oec.

Uredništvo in uprava

Editors' address
YU 61000 Ljubljana
Erjavčeva cesta 15
Žiro račun — Cur. acc.
50101-678-48-428

Letno izide 10 števil
10 issues per year

Letna naročnina 180 din
Za ustanove in podjetja 600 din
za študente 100 din in
za inozemstvo 360 din
Subscription 360 din

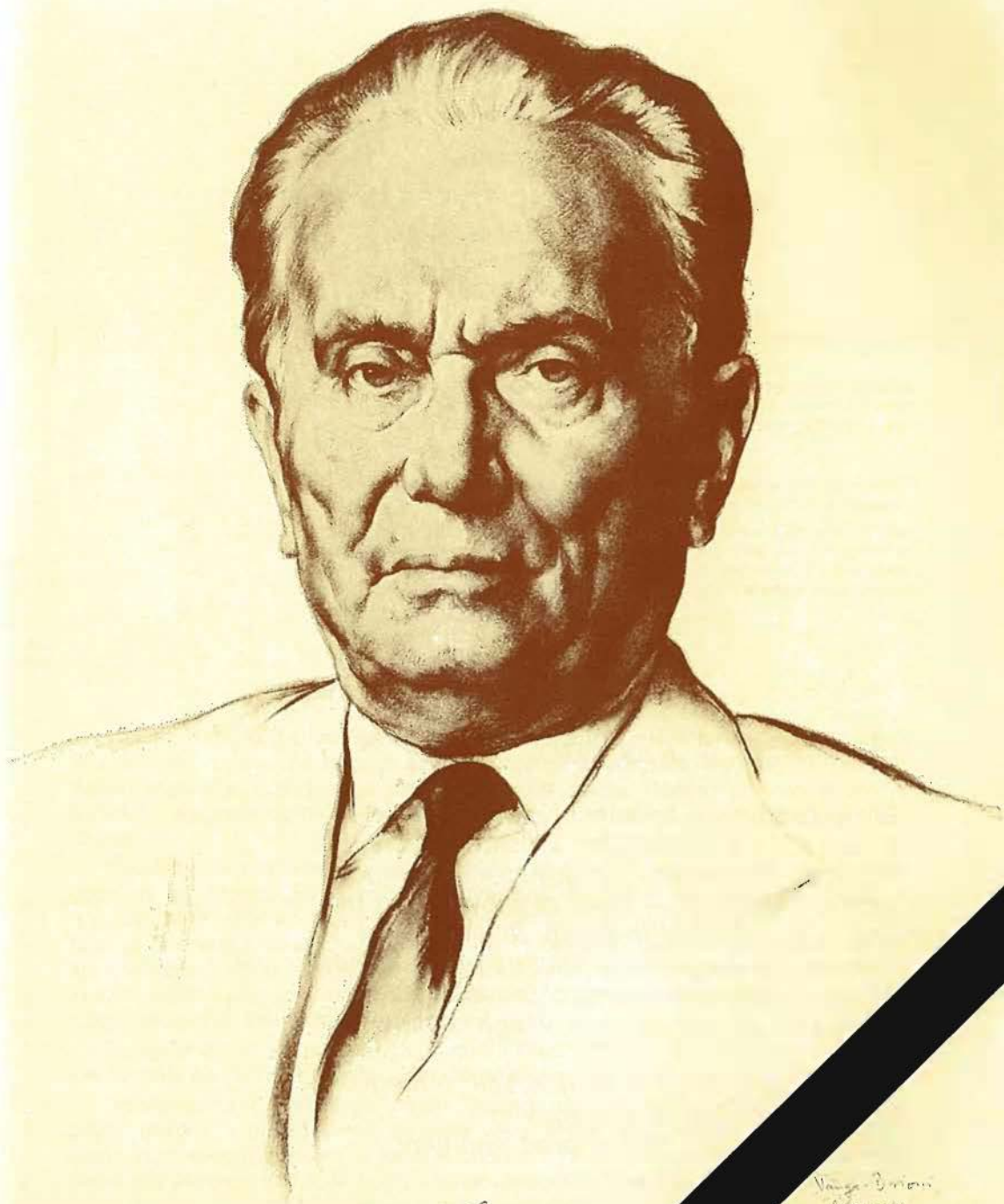
Ustanoviteljici revije sta Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije ter samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo Slovenije. Poleg njiju denarno podpira izhajanje revije tudi Raziskovalna skupnost Slovenije.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo (št. 421-1/74 z dne 13. 3. 1974) za GV ni treba plačati temeljnega davka od prometa proizvodov.

Naslovna stran:

Gozdni pionirski tabor na Rogu. Foto M. Aljančič

Tisk ČGP DELO

Мур

Ванга-Брион
февраль
1966.

В. Брион

UMRL NAM JE NAŠ TITO

Bil je predvsem izjemen človek, zato je zmagoval kot politik, kot vojskovodja, kot bojevnik za človeka in človečnost. Njegov politični postulat – skrb za človeka, je bil enako sprejemljiv in želen za Afriko kot Evropo, za delavca, intelektualca, za kmeta, za ljudi vseh barv in veroizpovedi. Zato je zmagoval in osvojil srca vsega sveta.

Zgodovinski prelom ni nastopil z njegovo smrtjo, začel se je z njegovim revolucionarnim delom pred sedmimi desetletji.

Umrl je, toda živi njegova Jugoslavija, moderna in ponosna.

GOZD IN VARSTVO OKOLJA V OBČINI

(Primer Radlje ob Dravi)

Tone Modic (Radjlje)*

Modic, T.: Gozd in varstvo okolja v občini (Primer Radlje). Gozdarski vestnik, 38, 1980, 5, str. 201—207. V slovenščini.

Obravnavana je vloga gozda v naravnem prostoru, ki ga obsega upravna občina. Aplikacija pronaravnega gospodarjenja z gozdovi v ravnanju z ostalim okoljem, zagotavlja njegovo izboljšanje. Pri tem imajo gozdarji odgovorno delo.

Modic, T.: Forests and environmental protection in the local community of Radlje. Gozdarski vestnik, 38, 1980, 5, pag. 201—207. In Slovene.

The importance of the forest in the natural space belonging to the local community in question is discussed. By applying the principles of prornatural management of the forests to the management of the other elements of the space, their improvement is secured. Foresters have explicit responsibilities within these activities.

I. Uvod

Občina Radlje ob Dravi zavzema 34.630 ha v severnem delu Slovenije na obeh straneh reke Drave; od tega je 8717 ha kmetijskih zemljišč in 24.522 ha gozdov. Razen mestoma razširjenega dravskega polja (Muta, Radlje) je celo področje hribovito, saj sega do najvišjih vrhov Pohorja in Kozjaka. Z Avstrijo meji v dolžini 36 km.

Naseljevanje hribovitega prostora se je začelo v 12. stoletju tako, da so krčili gozd in ga spreminjali v kmetijske površine za proizvodnjo hrane. Skupaj z gozdom, ki je ostal na strmih in za kmetijsko proizvodnjo manj primernih površinah, je bila vsaka kmetija posebna celota — celek. Ti celki so se z nebitvenimi spremembami ohranili dolga stoletja do današnjih dni. Ugotovljamo, da so v kriznih časih spreminjale lastništvo kmetije na zelo ekstremnih legah, npr. na visoki nadmorski višini, zelo strmi legi itd.

Po podatkih, ki jih je zbral gozdarski inštitut (1976), v občini Radlje opuščajo kmetovanje na 42 % kmetijskih zemljišč, ki se postopoma zaraščajo.

Problematika človekovega okolja se pri nas ne kaže samo v varstvu in gojitvi gozdov, v prizadevanjih za čiste vode in čist zrak, temveč tudi v zagotavljanju vseh drugih pogojev, v katerih bodo v našem hribovskem predelu ob meji ostali tudi delovni ljudje, ki bodo s svojo prisotnostjo vzdrževali kulturno krajino, poleg tega pa pridobivali hrano in tudi varovali mejo.

* T. M., dipl. inž. gozd., TOK gozdarstvo Radlje ob Dravi, 62360 Radlje ob Dravi, YU.

II. Elementi našega okolja

1. Gozd

Gozd pokriva 71 % celotne površine občine in je torej po obsegu daleč najmočnejši element našega okolja. Strnjeni gozdovi so pod vrhovi Pohorja od nadmorske višine 1100–1400 m, sicer pa so gozdne površine mozaično razporejene po obeh pobočjih nad dravsko dolino. V sami dolini pa imata Mučko kot Radeljsko polje svojo Dobravo, to je kompleks gozdov, ki imajo značaj varovalnega gozda pred vetrovi.

Prevladujejo iglasti gozdovi. Strnjeni sestoji bukve so ohranjeni le pod vrhom Pohorja, plemeniti listavci (javor, jesen) se pojavljajo ob strmih potokih in povirjih, več na Kozjaku kot na Pohorju.

Pohorski kmet, zrasel sredi teh gozdov, se je v preteklosti dobro ujel z njimi; tu in tam pa so jim dali pečat kapitalistično usmerjeni veleposestniki. Bistvene napake pri gospodarjenju so bile v premočnem izsekovanju listavcev (bukve) in v umetnem širjenju smreke.

V zadnjem desetletju je opazno močnejše sušenje jelke, kar bo povzročilo zamenjavo drevesnih vrst.

Izsekovanje listavcev in zaraščanje kmetijskih površin spreminja estetski videz krajine, prav tako pa neprimerno manjšanje količine listavcev povzroča biološko oslabelost posameznih gozdnih združb, čeprav trenutno v ekonomskem pogledu izgub ni.

2. Kmetijska zemljišča

Po podatkih zavoda SRS za statistiko (3) so bile v občini Radlje naslednje kmetijske površine (ha):

Leto	Skupaj (ha)	Njive, vrtovi	Sadovnjaki	Travniki	Pašniki	Gozd	Nerodovitna tla
1973	34.630	3.198	333	2.282	3.324	24.143	1.350
1977	34.630	3.080	337	2.362	2.937	24.522	1.392
	Razlika	-118	+4	+80	-387	+379	+42

Vidna je tendenca zmanjševanja njiv, večanja travnikov, zmanjševanja pašnikov in večanja gozdov. Širjenje nerodovitnega zemljišča nakazuje zazidave.

Opozorilni pa so podatki o zaraščanju in opuščanju kmetijskih zemljišč, ki jih je zbral I. Žonta.

Po teh podatkih naj bi od skupnih 8716 ha kmetijskih površin v letu 1977 kar na 3631 ha opuščali obdelovanje. To pomeni, da bomo na 42 % od sedanjih katastrsko registriranih kmetijskih zemljišč, če ne bomo pravočasno in odločno intervenirali, prenehali pridobivati hrano.

Po teh podatkih naj bi bilo:

409 ha že povsem poraščenih kmetijskih zemljišč,

776 ha v začetni fazi zaraščanja,

1089 ha že opuščeni,

1357 ha bo kmalu opuščeni zaradi manj primerne lege in ostarelosti lastnikov, ki nimajo naslednikov na kmetiji.

Te površine so v hribih, polovica od njih prav ob državni meji z Avstrijo.

Prevladujoče kulture v dolinskem kmetijstvu so: hmelj, koruza, krompir, pšenica in trave za košnjo, v hribih pa se kmetje v zadnjih letih vse bolj usmerjajo k živinoreji, zato pridelujejo več krme za živino, v manjšem obsegu pa pridelujejo hrano zase.

Posebne razmere (1300 mm/m² padavin, razporejenih preko celega leta) ter strma lega zemljišč, kjer je otežkočeno delo s stroji, naravnost spodbujajo k živinoreji, zlasti še k mlečni proizvodnji ter vzreji plemenske živine (paša). Ta proizvodnja nudi kmetu največji hektarski donos.

Preusmerjene kmetije, ki jih je na žalost še malo in so pomembne zaradi ohranjanja kmetijstva in gospodarnosti, pa so v estetskem pogledu izgubile, ker samo zelena barva intenzivno gnojnih travnikov ne odtehta palete barv, ki jo dajejo njive z različnimi kulturami ob različnem letnem času. Pridobile pa so te kmetije na dohodku in v perspektivi imajo edine možnost obstoja.

3. Vodotoki

Največji vodotok v občini je reka Drava, ki je na svojem toku na področju občine trikrat zajezena z jezovi hidroelektrarn Vuzenica, Vuhred in Ožbalt.

Drava priteka k nam iz Avstrije že zmerno onesnažena, dodatno jo onesnažujeta zlasti Mislinja in Meža, vendar pa so se že lotili čiščenja teh pritokov.

Vsi večji pritoki Drave v občini Radlje (Cerkvenica, Vuhredščica, Velka, Čermenica) so po drugi svetovni vojni zaradi opustitve številnih jezov na teh potokih, kjer so obratovali mlini in žage, postali hudourniki.

Naj navedem primer samo za potok Vuhredščico, ki je imel v svojem območju kar 72 mlinov in žag (F. Sgerm). Danes sta tu ostali samo dve žagi in trije stari jezovi. Na večji donos proda teh potokov je vplivala tudi gradnja nujno potrebnih prometnic za povezavo kmetij z dolino ter za odpiranje gozdov. Največkrat je pomanjkanje sredstev narekovalo improvizacijo pri gradnji brez dragih zaščitnih objektov. Sredstva za gradnjo so se zbirala samo iz gozda, družbena pomoč v obliki kreditov je prišla zelo pozno in še takrat pod, za gozdarstvo, neugodnimi kreditnimi pogoji.

4. Naselja in kmetije

V občini Radlje je le nekaj večjih strnjenih naselij, nekaj je še manjših zaselkov, vse ostalo prebivalstvo pa živi na osamljenih kmetijah-celkih.

Gibanje prebivalstva v naseljih kaže naslednji pregled:

Naselje	Število prebivalcev v letu			
	1931	1953	1961	1971
Radlje	885	1325	1564	1909
Mura	945	1207	1421	1683
Vuzenica	560	1463	1624	1516

Zazidava je pretežno individualna in je zajemala do nedavna najboljša zemljišča (polja) v ravnini ob starih vaških naseljih. V zadnjem času se pomika v hrib in na slabša zemljišča.

Osamljene kmetije, posejane po celotnem hribovskem območju občine, dajejo pokrajini svojo podobo. Naši predniki so znali skrbno izbrati površine za kmetijsko rabo in tiste, ki so jih pustili zaraščene z gozdom. Skoraj nezmotljivo so

izbirali tudi lokacije za svoja bivališča in za gospodarske objekte, ki so jih prirejali takratnemu načinu kmetovanja. V večini primerov je bilo polje pod hišo oziroma hlevom, da so navzdol vozili gnoj, kar je bistveno olajšalo delo.

Pridelke, v glavnem seno in žita, so spravljali domov v suhem stanju, zato lažje, velik del prideika trave pa je »pospravila« živina s pašo. Mrežo vlak za živinsko vprego so speljali zvezdasto od vseh strani v smeri kmetije. Komunikacija s sosedi in z dolino takrat ni bila tako pomembna kot danes.

Stavbe so gradili iz krajevno dostopnega materiala, v glavnem iz kamna in lesa in v značilni arhitekturi. Kritina streh so bile pretežno lesene skodle. Žal moramo ugotoviti, da so adaptacije in ponekod tudi novogradnje v zadnjem času močno pokvarile to skladno krajinsko podobo, ko so prenašali v hribe drugače zasnovane objekte in materiale. Verjetno res ni bilo drugih načrtov in materialov, pa tudi ne strokovnih nasvetov, zahtev in razumevanja; marsikaj je tako tudi zaradi skromnih sredstev graditeljev. Toda posledice bodo ostale za dolgo dobo in niso le estetske narave, saj je koroška hiša smiselno prilagojena naravnim razmeram in gospodarjenju. Mnoge sodobne izboljšave bi kazalo bolj usklajevati s tradicionalnimi izkušnjami in krajinskim urejanjem.

III. Vrednotenje elementov okolja

Opozoriti je treba na kritične točke, ki jih moramo popraviti, da bomo ob gospodarskem napredku vsaj ohranili, če že ne dvignili kakovost našega okolja.

Večini naših občanov pomeni gozd le proizvodno sredstvo, katerega izkoriščanje daje kruh številnim družinam. Kar približno 30 % prebivalcev občine živi od gozda (830 je zaposlenih v gozdarstvu in lesni industriji, cca 1200 kmetov je še močno odvisnih od dohodka iz gozda).

Proizvodna funkcija gozdov je v našem okolju zelo pomembna, še posebno, ker omogoča življenje ljudi na hribovskih kmetijah in s tem ohranitev vseh pozitivnih vplivov ljudi na krajino in okolje.

Produkcija lesa ne onesnažuje okolja, saj so njeni odpadki koristni in za predelavo potrebujejo najmanj energije.

Vendar pa tudi ostale funkcije gozda, združujemo jih v pojmi varovalne in socialne, niso v nasprotju s proizvodno funkcijo. Varovalne funkcije gozdov se pri nas premalo zavedamo, res pa je tudi, da je pomembnejša tam, kjer je prostor močnejše obremenjen z umetnimi tvorbami.

Naravni gozd je odlično organiziran ekosistem, ki nudi zaradi svojih specifičnosti, kot so močne dimenzije gozdnega drevja, dolga življenjska doba, velike drevesne višine in enkratno razvit koreninski sistem, najboljše pogoje za varovanje živega pred mrtvimi silami narave.

Če želimo ohraniti takšno pokrajino, kjer bosta njeno življenje in razvoj spontano zavarovana s čimmanj naše pomoči, potem moramo gozdarji kot gojitelji gozdov in oblikovalci krajini postavljati varstveno komponento na prvo mesto.

Socialne funkcije gozda so zelo pestre ter se s časom spreminjajo in povečujejo. Ena od pomembnih socialnih funkcij je rekreacijska. Gozd vpliva na človekovo psihično in fizično rekreacijo s svojimi izravnanimi mikroklimatskimi razmerami. V gozdu praviloma ni hrupa, dostop je prost in velike površine gozda kot rekreacijskega prostora omogočajo številne zdrave oblike aktivnosti z visoko rekreacijsko vrednostjo. Gozd predstavlja kontrast tehničarstvu urbanemu okolju. Srečanja z gozdom pomeni obiskovalcu stik z naravo, z urejenim rastlinskim in živalskim svetom.

Sestavni del gozdnega življenja je tudi divjad. Gospodarjenje z divjadjo in gozdom je bilo do sedaj ločeno, pred kratkim pa je bil sprejet družbeni dogovor med kmetijci, gozdarji in lovci, ki so se sporazumeli, da bodo povezovali svoje interese tako, da naravno okolje ne bo prizadeto.

V gozdu ne opažamo občutne škode; pojavlja se manjša škoda pri jelenjadi v višjih predelih Pohorja. Na poljskih pridelkih povzroča nekaj škode srnjad, občutno škodo pa delajo v zadnjem času divji prašiči, in to na koruzi.

Uporabnost gozdnega prostora je močno odvisna od gozdnih prometnic. Potrebne so za odvoz gozdnih produktov, pa tudi za rekreacijo, turizem, zaradi narodne obrambe in seveda za povezavo posameznih hribovskih kmetij z dolino. Pri načrtovanju in gradnji teh cest moramo upoštevati, koliko se cesta ujema z omenjenimi zahtevami in kako bo prizadela varovalno vlogo gozda. Cesta mora biti položena v gozd tako, da ne deluje kot tujek in ne učinkuje kvarno na videz krajine in ne pospešuje erozije.

Estetska vrednost kmetijskega prostora je bila ob starem polikulturnem načinu gospodarjenja, ko je posamezna kmetija pridelovala vsakovrstno hrano za lastno porabo in so bile vse površine, ki se jih je dalo zorati, tudi preorane (nekatero manjše celo prekopane), prav gotovo zelo visoka. Danes, ko ni več dovolj ljudi in ko kmetije tudi potrebujejo sredstva za nabavo raznih potrebščin in tudi hrane, ki je kmet sam ne more pridelovati, je nujna specializacija v tržno proizvodnjo, ki zagotavlja večji dohodek. Družbena kmetijska proizvodnja v dolini je praviloma urejena na velikih kompleksih posameznih kultur.

Hribovski kmetje pa naj bi svoje kmetijske površine spremenili v intenzivno gnojene travnike s pašno-košnim sistemom izkoriščanja. Žal je takšnih preusmerjenih kmetij, ki bi ob dodatnem dohodku iz gozda in dodatnem dohodku od kmečkega turizma imele primerne pogoje za življenje, še relativno malo.

Veča pa se število tistih kmetij, na katerih so lastniki že opustili delo ali pa so ostali samo stari ljudje, ki za preusmerjeno delo na kmetiji niso sposobni. Na takih kmetijah se srečamo z razpadajočimi poslopji, zanemarjenimi sadovnjaki in zaraščajočimi, neobdelanimi polji, kar daje našemu okolju najbolj klavrno sliko.

Arhitektura v naseljih ni usklajena, vidimo različne sloge, razne improvizacije, preveč betonskih škarp in ograj, premalo reda pa tudi premalo rož in okrasnega grmičevja.

Glavni onesnaževalci zraka so individualna kurišča, kar pa se čuti le ob izjemnih vremenskih razmerah.

IV. Vloga gozdarja pri varstvu okolja (v Radljah)

Gozdarji v Radljah smo za svoje delo pri gospodarjenju z gozdovi in urejanju krajine sprejeli nekatera *temeljna izhodišča*:

1. Načelo nege gozdov

razširjamo tudi na gospodarjenje s krajino. Z nego v gojenju gozdov pospešujemo pozitivne lastnosti posameznih osebkov (dreves). Isti princip prenašamo v krajino. Pravilno gospodariti s krajino pomeni intenzivno razmišljati o osnovnih sestavinah krajine. V hribovitem predelu je tak element npr. celek. S pospeševanjem sprejemljivih ureditev na celku in odpravljanjem negativnih, često povzročenih po človeku, negujemo krajino.

2. Načelo sproščene tehnike gojenja gozdov

Naravni gozd, pa čeprav pod človekovim vplivom, je odraz rastiščnih danosti določenega področja, je produkt mnogih nenapisanih naravnih zakonov. Dojemamo ga kot skupek dreves enake ali različne starosti, v katerem pa ima vsak osebek svojo »kartoteko«. Z združbo osebkov različnih nagnjenj in zmogljivosti pa je treba ravnati povsem individualno. Šablonsko pojmovanje še tako intenzivnih načinov gospodarjenja z gozdovi se je izkazalo v mnogih primerih za nesprejemljivo. Splet prebiralnega in skupinsko postopnega gospodarjenja je edini intenzivni pristop pri gospodarjenju z gozdovi obravnavanega območja. To pa pomeni skup raznolikih ukrepov, ki se odražajo pri obravnavanju posameznih osebkov.

3. Načelo načrtovanja — osnova za vsak poseg

Ni uspehov pri delu brez predhodnega razmišljanja in zapisanih sklepov. Da pa bomo izbrali najboljše rešitve, moramo biti dobri poznavalci naravnih zakonitosti v gozdu ter jih naravnati v prid ljudi in krajine. Pri tem moramo tesno sodelovati z vsemi dejavniki, ki nastopajo v krajini (urbanisti, vodnimi gospodarstveniki). Gospodarjenje s prostorom v naših družbenoekonomskih pogojih in samoupravljanju podčrtuje odgovornost slehernega dejavnika.

4. Načelo upoštevanja naravnih osnov

Dosegati trajno maksimalno možne donose po količini in kvaliteti ob istočasni krepitvi posrednih funkcij gozda, je možno le ob upoštevanju naravnih osnov rastišč.

Isto načelo je mogoče upoštevati tudi pri ostalih gospodarskih dejavnostih v prostoru.

5. Načelo kadrovanja

Na uresničevanje postavljenih ciljev odločujoče vplivamo delovni ljudje s svojimi kreačijskimi sposobnostmi in hotenji.

Znano je, da je za vsako opravilo potrebno izbrati najboljšega delavca, če hočemo, da bo uspeh čimvečji.

To načelo, prenešeno v krajino, pomeni izbirati, usmerjati, zainteresirati in izobraževati ljudi za delo na kmetijah.

6. Načelo kontinuiranega načrtovanja ter usmerjanja naravnih proizvodnih procesov in kontrole

Težišče gozdne proizvodnje so stalni donosi. Ti so naša obveza, naša dolžnost. Zagotovimo jih lahko le s kontinuiranim načrtovanjem gozdne proizvodnje in njene kontrole. (Gozdarji že dolgo delamo to, kar je prinesel zakon o planiranju.)

Pri svojem delu smo gozdarji pozorni še na naslednje elemente, ki vplivajo na videz in varstvo krajine:

- ščitimo in sadimo redke drevesne vrste, ki imajo estetsko vrednost ali pa imajo važen pomen v prehrani divjadi,
- ščitimo stara in zanimiva drevesa,
- pripravljamo učne poti in rekreacijske objekte,
- krajinsko usklajeno načrtujemo, gradimo in vzdržujemo prometnice,
- ščitimo naravne in kulturno-zgodovinske spomenike,

- sodelujemo z vodnim gospodarstvom pri urejanju hudournikov,
- opozarjamo na zaščito in ohranitev lokalne arhitekture,
- prizadevamo si za funkcionalno in estetsko ureditev kmečkih dvorišč in okolice hiš.

Pomembna dejavnost gozdarjev je prav gotovo njihov trud, da bi ljudje ostali na hribovskih kmetijah. Gozdarjevo delo v našem področju ni samo proizvodnja določenega števila kubikov lesa, temveč v prvi vrsti skrb za celotno kulturno krajino in za ljudi, ki so osnova in neločljivi del te krajine.

Skupaj s kmetijsko pospeševalno službo načrtujemo smeri razvoja posamezne kmetije, izobražujemo ljudi, jim posredujemo usluge drugih strokovnjakov (arhitektov, gradbenikov), pridobivamo kredite in organiziramo odvoz mleka iz hribovskih predelov.

Ugotavljamo pa, da to ni dovolj. To področje zahteva več sredstev, kot jih morejo vložiti kmetijske in gozdnogospodarske delovne organizacije, ki poslujejo z majhno akumulacijo. Zato bi morali na nivoju SRS zagotoviti ustrezna sredstva za te namene. Nujno bo zagotoviti vsaj določen del nepovratnih sredstev, za preostali del sredstev pa bi morali zagotoviti kredite po zelo ugodnih pogojih.

VI. Sklep

Občina Radlje ob Dravi je med manj razvitimi deli Slovenije. Verjetno zaradi nerazvitosti in prostorske neobremenjenosti še ni prišlo do rušenja naravnih ravnotežij.

Vendar je potrebno, da se zavedamo vseh problemov in da jih preventivno preprečujemo.

Gozdovi pokrivajo 71 % radeljske občine zato gozdarji, ki gospodarimo z njimi, vplivamo in s tem prevzemamo odgovornost za velik del občinskega področja. S smotrnim in z naravnimi zakonitostmi usklajenim gospodarjenjem bomo ohranili vse funkcije gozdov v samih gozdovih in v našem celotnem prostoru.

Gozdarji se ne omejujemo samo na gospodarjenje z gozdovi, temveč se aktivno vključujemo v gospodarjenje s krajino.

Ekološko gledanje, ki je prisotno pri našem gospodarjenju v gozdovih, skušamo prenesti v gospodarjenje s celotnim prostorom. Tu bo gotovo pomemben prispevek gozdarjev pri sestavi občinskega prostorskega plana.

Prizadevamo si reševati problematiko hribovskih kmetij. Brez izdatne in pravočasne pomoči širše slovenske družbe pa bodo mnoge kmetije propadle, povečale se bodo gozdne površine, zmanjšale pa površine za proizvodnjo hrane, zmanjšala se bo naša sposobnost SLO in poslabšala obramba naše meje.

VPRAŠANJE STANDARDOV HLODOV IN DOLGE OBLOVINE

Prof. Zdravko Turk (Ljubljana)*

Turk, Z.: Vprašanje standardov hloдов in dolge oblovine. Gozdarski vestnik, 38, 1980, 5, str. 208—212. V slovenščini s povzetkom v nemščini.

Članek obravnava objektivne in subjektivne težave, ki se pojavljajo pri sestavljanju jugoslovanskih standardov za hlođe vseh vrst. Navaja potrebo posebnega standarda za »dolgo oblovine«, zlasti v zvezi z mehaniziranimi skladišči lesa. Naš standard vsebuje hlođe in drobne sortimente. Kritično obravnava nekatere probleme v zvezi s tem.

Turk, Z.: The problems concerning log and long roundwood standards. Gozdarski vestnik, 38, 1980, 5, pag. 208—212. In Slovene with summary in German.

In the paper, objective and subjective difficulties arising in connection with the Yugoslav standards for various logs are dealt with. The necessity to establish a special standard for the long roundwood is discussed mainly with respect to mechanized wood storage places. This standard comprises in Yugoslavia logs and small-dimension assortments. Some relevant problems are critically reviewed.

Če se ozremo kakšnih dve desetletji nazaj, vidimo, da je bilo na področju standardiziranja gozdnih lesnih sortimentov največ težav s standardi hlođov. Kljub vsem prizadevanjem in kompromisom pravzaprav nikoli niso zadovoljili niti strokovnih principov niti potreb v praksi. Največ je bilo temu krivo, ker so bila strokovna stališča v razpravah o pripravi standardov preveč pod vplivom vprašanja vezanih ali maksimiranih cen, deloma pa tudi zaradi nezadostnega poznavanja samih standardov ali razlik med njimi. Ton tem razpravam so seveda dajali člani komisije, ki so prihajali iz prakse in so gledali predvsem na denar. Med obema glavnima partnerjema, gozdarstvom in lesarstvom, ni bilo usklajenih predlogov v republikah, kaj šele v zveznem merilu. Toda lesna industrija se je v praksi zaradi pomanjkanja lesa zadovoljevala z mnogo slabšimi kvalitetami hlođov, kot so bili predvideni v najblažjih predlogih standardov. Tako je lesna industrija sama, s konkurenco v svojih vrstah, najbolj pomagala k dviganju cen lesa oziroma gozdnih lesnih sortimentov.

Les je nehomogena tvarina. Kvaliteto oblih sortimentov presojava po zunanjih znakih ali napakah lesa, ki jih ni vedno lahko ugotovljati ali striktno upoštevati. Splošni tehnični napredek nam omogoča, da slabšo surovino bolje uporabljamo. S tem je toleranca kvalitete večja, revizija standardov mora to upoštevati. Nekaj drugega pa je, če se kvaliteta lesnih sortimentov fiktivno ali lažno, nekontrolirano spreminja zgolj zaradi umetnega dviganja cen.

Zaradi velikih razlik in nasprotij med partnerji in tudi med prakso in do-tedanjsimi standardi bi kazalo z revizijo standardov hlođov iz leta 1967, s smotrnejšo razporeditvijo po kvalitetnih razredih in s čim večjim približevanjem praksi, utrditi odnose med proizvajalci in potrošniki hlođov ter tako preprečiti vse večje razhajanje v praksi ter z njim povezano nekontrolirano zviševanje cen. Toda v novih razpravah o tem problemu so se ponovila nepremostljiva nasprotna stališča in to naključ drugi skrajnosti v praksi. Hkrati tudi niso bila usklajena

* Prof. Z. T., dipl. inž. gozd., Rožna dolina, c. XVII, 21, 61000 Ljubljana, YU.

gledanja med partnerji v republikah. Le Slovenija je vendarle prihajala s poenotenimi predlogi gozdarstva in lesarstva vsaj glede iglavcev. S tem je hotela doseči, da bi se s pomočjo lokalnih dogovorov ali internih standardov omogočilo bolj sproščeno in hitrejše usklajevanje med partnerji po republikah in da bi le-ti predložili svoj skupni predlog. *Standardi hlodov iz leta 1967 so bili zato 1. aprila 1968 postavljeni zunaj obveze (Ur. list SFRJ 12/1968). Pričakovali bi, da bo ustreznih predlogov in nato do obveznih novih, revidiranih, standardov hlodov prišlo vsaj v enem letu.* Člani strokovne komisije zveznega zavoda za standardizacijo (ZZS) bilo jih je čez 20, so namreč s svojim podpisom na skupni izjavi sprejeli to obvezo.

Toda leta so minevala, pričakovane konsolidacije ali poenotenih predlogov partnerjev po republikah pa ni bilo. Izjema je bila Slovenija. To dejstvo samo po sebi ilustrira težave, ki so nastajale pri reševanju tega problema.

Do nadaljevanja dela v komisiji ZZS je prišlo šele leta 1976. Tedaj so predlogi republik, čeprav še ne povsem poenoteni, prvič omogočali razpravo na sprejemljivi izhodiščni osnovi. Toda nastopila je nova velika zavora in ovira. V vmesnem času, deset let po »začasni« ukinitvi obveznih standardov, je namreč praksa v svojem prizadevanju, da bi ob splošni dražitvi vsaj delno obšla neparitetne vezane cene hlodov po kvalitetnih razredih — odšla na žalost z lažnim pomikom slabših hlodov v boljše kvalitetne razrede tako daleč, da brez ustrezne ureditve cen ni bilo mogoče vračanje nazaj. Z omenjeno ukinitvijo obveznih standardov je prišlo tudi do anomalije, da določenih kvalitetnih razredov hlodov ni bilo več, medtem ko so njihove vezane cene ostale. *Iz tega sledi, da je bil dobrohotni poskus iz leta 1968 zgrešen. Ne le da ni dosegel zastavljenega cilja, ampak je povzročil še večja protislovja.*

To vse je oviralo novo zastavljeno delo v strokovni komisiji ZZS. V tej stiski je bilo tedaj na začetku dela v letu 1976 dogovorjeno, da komisija izdela revizijo standardov po strokovnih načelih in to ne oziraje se na cene. Na koncu naj bi še presodila, kako bi omogočili njihovo ustrezno obvezno aplikacijo. Že tedaj, še bolj pa pozneje, je bilo namreč jasno, da brez ukinitve vezanih cen ali njihove ustrezne ureditve, morda na podlagi dogovora med skupnostmi proizvajalcev in potrošnikov, gozdarstva in lesarstva po republikah, novi obvezni standardi ne smejo biti objavljeni, ker bi bila njihova uporaba praktično nemogoča. Standarde bi s tem samo diskreditirali, z njimi pa tudi ustanovo, ki bi jih izdala. Na žalost pa so se člani komisije pogosto menjavali in se je tako marsikaj pozabilo.

V zvezi z mehaniziranimi skladišči za dodelavo oblovine, ki so razširjena zlasti v Sloveniji, je bilo treba izdelati tudi standard »dolge oblovine«. Ta oblovina vsebuje namreč pretežno hlode toda tudi drobne sortimente, ker gre vsa deblovina iz sečišča na mehanizirano skladišče. Izdelava sortimentov iz te oblovine in njihova izmera, klasifikacija in sortiranje so podvrženi tehnologiji teh skladišč. Standard »dolge oblovine« (DO) je torej po svoji naravi povezan s standardi hlodov in mora biti zato objavljen istočasno.

Revidirane standarde hlodov je komisija pripravila ob koncu leta 1978, medtem ko je bil standard DO v obravnavi tudi še naslednje 1979. leto.

Toda navkljub omenjenim dejstvom, ko standard DO še ni bil dodelan, in navkljub vsem opozarjanjem, so bili standardi hlodov lanskega, 1979. leta objavljeni kot obvezni. Škodljive posledice so na dlani. Ob rastoči inflaciji je namreč brezizgledno zahtevati in pričakovati, da bodo proizvajalci občutno znižali svoje cene. V nasprotnem primeru pa bi morali mimo standarda. In inšpekcija, v kakšnem položaju je, kadar intervencija nasprotuje pameti ali se srečuje z gospodarsko zmedo!?

Vprašujemo se, ali tako omogočamo ustrezno standardizacijo, komu takšna koristi in kdo za to odgovarja? Če smo lahko na te standarde čakali 11 let in prenesli vse posledice, ki so vmes nastale, bi verjetno lahko počakali še nekaj časa, dokler se ne bi ustvarili pogoji za njihovo uspešno uporabo.

O standardu »dolge oblovine« je bil v Drvarskem glasniku 2/1980 objavljen članek ing. Svetličiča iz Ljubljane, ki se ga moramo tukaj kritično dotakniti. Najprej pa je treba glede sistema standardov navesti neko dejstvo. Prej so se namreč ustrezna določila v standardu lahko naslonila na »sporazum« ali »dogovor« pogodbenih strank ali skupin partnerjev. Tu gre predvsem za določila, ki so odvisna od raznolikosti gozdnih regij, klime in drugih okolnosti, ki bi jih bilo odveč enotno predpisovati za vso državo. Tako npr.: rok dobave po sporazumu do konca meseca maja (namesto aprila), način obeleževanja hlodov, način odbijanja lubja po premeru, procentu ali teži (masi), možnost podmerskih hlodov itd. Toda sedaj se v jugoslovanskih standardih praktično ne dovoljuje ničesar »po sporazumu« ali »po dogovoru«. Takšno stališče pa je pravzaprav čudno, če upoštevamo, da naš politično-gospodarski sistem narekuje sporazumevanje in dogovarjanje zlasti takrat, ko česa ne moremo na splošno kodificirati. Ta nova zahteva je posredno pripeljala celo do tega, da so npr. novi standardi za les za celulozo in les za lesne plošče, objavljeni 1979. leta, popolnoma neuporabni. Pristojni referent ZZS je namreč določila »po sporazumu« preprosto brisal, namesto da bi bil od svoje komisije izposloval smotrno predelavo njenega predloga.

To je menimo, tudi vzrok številnih prigovorov inž. Svetličiča, ki jih je navedel v posebnem članku. Prvotni predlog tega standarda, za katerega je bila zadolžena Slovenija, je namreč vseboval tudi ustrezna določila »po sporazumu« pogodbenih partnerjev. Ali ima smisel v standardu predpisovati podrobnosti okoli mehанизiranih skladišč oziroma tisto, kar lahko najbolje in najracionalneje rešujejo prizadete stranke sporazumno. upoštevajoč v posameznem primeru obseg, vrsto in čas dobave lesa? Ta predlog Slovenije za DO je bil na zadnjem sestanku strokovne komisije ZZS, pod vplivom članov iz drugih republik, še razširjen, medtem ko je bilo treba določilo »po sporazumu« odstraniti.

Toda prigovori inž. Svetličiča dobijo, tudi mimo navedenega, čuden prizvok, če namreč upoštevamo, da je bil tudi on član komisije lesarstva, ki je skupaj z gozdarstvom izdelala predlog standarda DO. Le-tega sta nato obe združenji za gozdarstvo in lesarstvo predložili ZZS kot svoj enoten in skupen predlog. Poleg tega dela inž. Svetličič v združenju lesarstva. Vprašajmo se, ali potem-takem namenoma ovira to delo ali pa se nepoobtaščeno izloča od svojih so-delavcev?

Naj se ozrem določneje na nekatere od njegovih prigovorov.

Dolge oblovine ne moremo nadomestiti s kombiniranimi hlodi, ker zajema pri nas, za razliko od nekaterih tujih držav, oblovina poleg hlodov tudi drobne sortimente.

Maksimalno dolžino DO in večkratnike osnovnih dolžin sortimentov določa tehnika krojenja glede na transportne razmere in je zatorej predpisovanje maksimalnih dolžin odveč in brez koristi. Krojenje, kot je znano, tako ali tako po svojih principih upošteva tudi potrebe potrošnikov, kar mora biti znano tudi Svetličiču.

Izmero lesa opravljajo na mehанизiranih skladiščih z ustreznimi aparaturnami z enim postopkom za oba partnerja. Vprašanje vzorcev se torej nanaša le na ugotavljanje poprečne kvalitete v skladu s tehnologijo prizadetih skladišč. Pri tem se velja glede sečišč in točnosti ravnati po potrebi, če naj bo to delo racionalno. *Zelo dobrodošli bi bili boljši predlogi ali boljše rešitve, ki pa jih do*

danes še nihče ni dal. Operativci verjetno računajo s konkretnim reševanjem, ki ga narekujejo njihove razmere.

Izmera po sekcijah, kadar sploh pride v poštev, se tudi lahko prilagodi konkretni potrebi. Največ nepravilnosti je na korenovcu, ki pa se nad poprečnim premerom ne upošteva. V nasprotnem primeru bi bilo treba po sekcijah meriti tudi najkrajše hlode . . .

Odbijanje lubja po premeru, odstotku ali teži (masi) je spet odvisno od vtečenega načina ali najbolj primernih možnosti, seveda po sporazumu partnerjev. To se je izvajalo doslej brez problemov. Ne more na primer predpisovati tehtanje, če nekje nimajo tehtnice. Torej moramo glede na možnosti izbrati ustrezen način. Koga naj bi to motilo? Poleg tega se pripravlja revizija obstoječega posebnega standarda o merjenju lesa, ko bo možno vnesti potrebna dopolnila.

Klasificiranje hľadov po dimenzijah (debelini), kot je znano v tujini, in to ob upoštevanju, da so dimenzije zanesljivejše kot ugotavljanje kvalitete, bi lahko vnesli tudi v naš standard. O tem je bilo že obilo govora. Toda doslej je prevladalo mnenje, da je ta diferenciacija umestna le tam, kjer se v regiji občasno javljajo kupci, kot je to pogosten pojav v kapitalističnih državah. Pri nas pa gre skoraj vsa količina hľadov iz določene regije k isti bazenski industriji. Standard bi se s tem kompliciral bolj kot bi bilo koristno, a že do sedaj so bili ugovori, da so standardi hľadov prekomplicirani.

Res je, da se danes oblikujejo cene hľadov v praksi na osnovi izmišljenih struktur kvalitetnih razredov, ko morajo obračuni sloneti na neparitetnih vezanih cenah. S tem se radi ali neradi strinjajo tudi kupci. To je javna tajnost, podprta z »nojevsko« politiko. Vsekakor to ni v čast niti stroki niti skupnosti. A kot je bilo že omenjeno, je bil to po letu 1968, ko so ukinili obvezne standarde hľadov, najlažji način, da so prizadeti uporabniki zaradi splošne dražitve obšli neparitetne uradne, vezane cene. Prepozno je sedaj zahtevati vrnitev nazaj. Toda ali ne postopa enako tudi lesna industrija pri žaganem lesu in še celo ob obveznem standardu. Kdo se je torej od koga učil? Vprašali bi še inž. Svetličiča, kaj je napravljeno pri reviziji »prastarega« standarda žaganega lesa iz leta 1935, za katerega je bil zadolžen njegov sektor?

Pri takem stanju zares ni drugega izhoda kot objavljene standarde hľadov postaviti zunaj obveze, dokler ne uredimo vprašanje njihovih cen ali le-te pustimo dogovoru med skupnostmi gozdarstva in lesarstva po republikah. To dogovarjanje se pravzaprav v praksi po večini že sedaj izvaja v obliki dogovora o poprečni ceni, ki se v obračunih legalizira z vezanimi cenami in s pomočjo lažne strukture kvalitetnih razredov hľadov.

Sklep

Standardi imajo smisel samo takrat, ko jih lahko izvajamo in če s tem koristimo gospodarskim odnosom; to je namreč tudi njihov namen. S splošnim razvojem dobivajo standardi na vseh gospodarskih področjih vse večji pomen kot regulatorji odnosov med proizvajalci in potrošniki, oziroma v prometu blaga in sicer čim bolj lahko posamezne artikule ali njihovo kvaliteto tudi okarakteriziramo. Zato si moramo prizadevati, da bi kolikor je le mogoče prišli do ustreznih standardov tudi na področju lesa, čeprav je pri njem težka opredelitev kvalitete in na podlagi tega težka razmejitev med posameznimi sortimenti. V ta namen pa je treba najprej odstraniti obstoječe anahronizme.

FRAGE DER STANDARDE FÜR BLOCHE UND LANGES SCHAFFHOLZ

Zusammenfassung

Im Rahmen der jugoslawischen Standardisierung der Forstholzsortimente hatte man mit grössten Schwierigkeiten bei den Blocchen alter Art zu tun. Einstweilen wurden diese auch aus obligater Anwendung entnommen um die diesbezüglichen Differenzen zwischen den Betrachtungen betreffender Partner leichter auszugleichen. Wegen des Holzmangels hat sich nämlich die Holzverarbeitende Industrie in der Praxis auch mit viel schlechteren Qualitäten der Bioche zufrieden gestellt, die man fachlich nicht rechtfertigen konnte. Mit unrealen Qualitätsklassen konnte man auch die betreffenden maximierten Preise umgehen.

Mit Bezug auf die mechanisierten Holzhöfe, die am meisten in Slowenien verbreitet sind, wurde auch der Standard für das »Lange Schaffholz« notwendig, welches bei uns nicht nur die Blocche sondern auch die schwachen Holzsortimente umfasst. Bei dem diesbezüglichen Verfahren der Holzhöfe kommt die durchschnittliche Qualität in Betracht die man musterweise im Einklang zwischen den Partnern bestimmen sollte.

Es ist fraglich wie man weiterhin handeln soll um den wirtschaftlichen Sinn der Blocchenstandarde zu erreichen und die Preise mit ihnen in Einklang zu bringen. Dabei sind verschiedene Anhaltspunkte zu beachten. Es ist bekannt, dass man bei den Holzsortimenten die Qualität oder die Abgrenzung zwischen verschiedenen Holzsortimenten nicht so leicht oder so genau bestimmen kann wie bei manchen anderen Artikeln. Trotz dem ist es notwendig sich zu bemühen um auch beim Holz passende Standarde zu erarbeiten, da mit der allgemeinen Weltentwicklung die Bedeutung der Standarde auf allen Fachgebieten zunimmt.

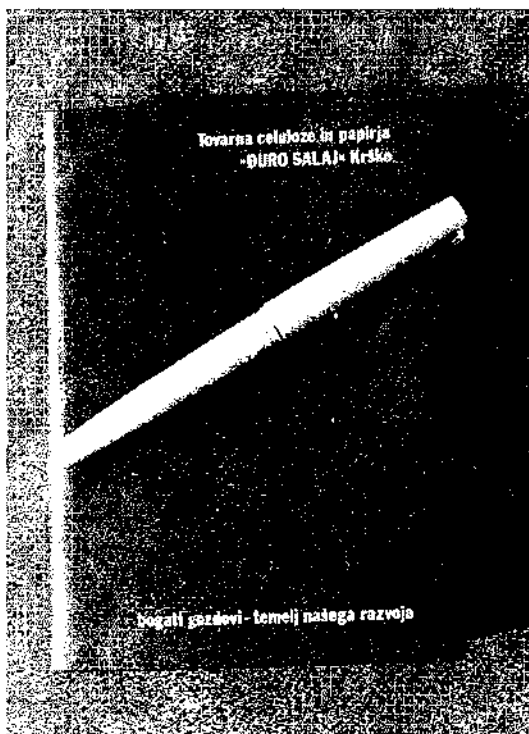

PRISLUHNIMO

Energijska kriza, kriza surovin — vsakdo išče svoje slabe točke, svoje možnosti in rezerve v novih razmerah. Nihče ne želi, da bi ga presenetilo kaj hudega, zato mrzlično kalkulirajo in iščejo, v glavnem vsak zase. Zdi se, da postajamo nestrpni. Vse polno je dokazil, opravičil, pozivov in dokazovanj.

Vse kaže, da smo pri nas veliko zmernejši, »samoobvladani«; vendar pa nič manj zainteresirani. Reakcije niso konfuzne, retorične in panične. Toda iz nekaterih dejanj in objav lahko sklepamo, da dogajanja v svetovnem gospodarstvu ne lete mimo nas brez vplivov in da tudi pri nas doma z vso odgovornostjo razmišljamo o naših osnovnih gospodarskih pogojih in šansah, o energiji in surovinah. Imamo tudi zelo otipljive dokaze, da se je odnos naše javnosti (družbe) do svojih največjih surovinskih možnosti, to je do gozdov in lesa, kar precej spremenil. K takšnemu gledanju so prispevala tudi nekatera nesorazmerja (ekonomska in tehnološka), ki so nastajala v zadnjih 20 letih znotraj kompleksa gozda in lesne predelave v Sloveniji.

Zahvaljujoč izredno širokim možnostim gospodarskega kreiranja v samoupravnem socializmu, se že pojavljajo številne pobude, ki bi lahko neposredno ali posredno prispevale h krepitvi gospodarske in ekološke vrednosti naših gozdov kot na edino, ali eno najpomembnejših (gledano dolgoročno) naravnih šans našega razvoja. Zato tokrat objavljamo nekaj primerov »pronaravnega« osveščanja naše splošne in še zlasti gospodarske javnosti, ki potrjuje, da se nekaj »premika«. Vzpodbude so različne: materialne, kulturne in druge. Vsekakor pa so vse takšne, da jim moramo prisluhniti in jih sprejeti.

Letos je tovarna papirja in celuloze Đuro Salaj iz Krškega za Novo leto delila rokovnike in svilčnike s takšnimi, prav nič »papirnatimi« gesli.

Pionirski gozdni tabor na Rogu je dokaz lepega in uspešnega dodatnega osnovnošolskega izobraževanja. Pripravila sta ga revija PIONIR in Gozdno gospodarstvo Kočevje ob pomoči posameznih mentorjev bioloških krožkov. Ta oblika je pokazala izredne rezultate, saj so pionirji neposredno v gozdu, ob pomoči strokovnjakov, pedagogov in organizatorjev na lahek način osvojili številna znanja o gozdu, o katerih sicer ne bi nikoli slišali. Foto M. Ajžančič

Najprej priložnostni zapis iz DELA, ki je bil objavljen 12. 4. 1980, ob sprejetju predloga za dopolnitev zakona o gozdovih v slovenski skupščini, ki zelo značilno opozarja na nove vidike obravnavanja našega gozdnega prostora, ki nastajajo ob opisanih in znanih svetovnih gospodarskih razmerah.

Največ nejasnosti je v členu, ki naj bi urejal ugotavljanje in usmerjanje dela dohodka iz gozdov v družbeni lasti, še posebej tistega, ki je rezultat izredno ugodnih naravnih pogojev za izkoriščanje gozdov. Komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter republiški odbor sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva sta zato predlagala, da je zaradi razlik med temeljnimi organizacijami združenega dela, ki nastajajo zaradi neenakih naravnih gozdnih bogastev in izkoriščanja le-teh, treba v osnutku novega zakona natančno opredeliti prelivanje denarja v organizacijah združenega dela na posameznih področjih. Pri tem pa bo seveda potrebno upoštevati določila zakona o združenem delu in na osnovi teh krepiti dohodkovno povezovanje med temeljnimi organizacijami v gozdnem gospodarstvu. Ne bi smel obveljati avtomatizem za prelivanje sredstev iz bolj uspešnih tozdov tja, kjer naravni pogoji za izkoriščanje niso najboljši, temveč bi z dohodkovnim povezovanjem kazalo doseči boljše tehnične možnosti za izkoriščanje tistih gozdov, kjer so pogoji za gospodarjenje težji. Nenazadnje je to tudi interes domačih

predelovalcev, ki že zdaj tarnajo, da so zaradi preslabe izkoriščenosti naših gozdov prisiljeni les uvažati.

Ko je o tem tekla beseda na seji republiškega sveta za vprašanja družbene ureditve, so poudarili, da bi kazalo za boljše gospodarjenje z vsemi gozdovi v naši republici zagotoviti vzdrževanje le-teh na dohodkovnih osnovah. To pa bi lahko dosogli, če bi gozdove v Sloveniji razvrstili (kategorizirali) glede na pogoje za gospodarjenje in opredelili elemente teh naravnih pogojev ter stopnjo tehnične opremljenosti za njihovo izkoriščanje. Prav tako tudi ne bi bilo pravično, če bi ob tem izpustili slovenske porabnike lesa in lesnega blaga, torej predelovalno industrijo. Če tega ne bomo naredili, so dejali na seji sveta, potem ne bo mogoče zaustaviti vseh negativnih procesov pri združevanju dela in sredstev, s katerimi se danes soočamo.

Ob teh tipičnih neenakih pogojih dela oziroma pridobivanja prihodka in dohodka pa se pojavlja še ena rešitev oziroma problem. Znano je, da so bila naša gozdnogospodarska območja oblikovana na številnih strokovno gozdarskih in ekonomskih determinantah. Ena od teh je: zmožnost samoreproduktivnosti območja. Resnici na ljubo, ta pogoj že dolgo časa ni izpolnjen. Imamo »bogata« in »revna« gozdnogospodarska območja. To vedo vsi, ki kakorkoli sodelujejo v ali z gozdarstvom. Torej je vprašanje oportuniteti takšnih gozdnogospodarskih območij (po obsegu in organizaciji) kot jih imamo danes, vredno racionalnega razmisleka. To se je pokazalo tudi ob prvi ponudbi dohodkovnega povezovanja, ki je prišla iz Krškega (Đuro Salaj). Tovarna svojo nekaj milijardno ponudbo gozdarstvu ni uspela uresničiti v takšnem obsegu, za kakršnega so dani naravni pogoji.

Čez dan učilnica, zvečer pa taborni ogenj in veselje. Foto M. Aljančič

PREDLOG PROGRAMA, ki je tudi prišel iz tovarne v Krškem je ena od številnih pobud, ki jih v zadnjem času (tako smo zapisali) ni tako malo. Objavljamo jo, ker je po svoji zasnovi strateško in strokovno sistematična in ni sebična ali parcialna. Če smo gozdarji torej vedno ugotavljali (ko smo se zavzemali za podobne pristope), da nas nihče ne posluša, pa je to podpora, ki obeta lep premik. Program so poslali na Zavod za šolstvo SR Slovenije, ki ga je osvojil kot fakultativni program v osnovnošolskem izobraževanju. Zelena luč za naš vstop v osnovno šolo je torej prižgana. Toda manjka še marsikaj, predvsem učni načrt na osnovi tega programa in dogovor o financiranju. To pa pomeni še veliko resnega dela in dogovarjanja vseh zainteresiranih.

Uredništvo

Predlog programa

izobraževalne akcije s področja gozdarstva za dopolnilni učni program osnovnih šol

Uvod

Akcija pogozdovanja in čuvanja gozdov je večnamenska in za razvoj našega gospodarstva izredno pomembna. Po podatkih FAO (Food Agriculture Organization) bodo potrebe po lesu do leta 2000 v svetu skoraj podvojene. Prav zaradi tega je naloga nas vseh, da sledimo tem tokovom in si s pogozdovanjem zagotovimo, da pri nas ne bo prišlo do predvidenega velikega pomanjkanja lesa.

Če primerjamo današnje stanje pogozdovanja v Jugoslaviji s pogozdovanjem v drugih evropskih deželah, lahko kaj hitro ugotovimo, da je naša država v tem pogledu skoraj na repu lestvice. Kot primer navajamo podatek, da zasadimo v Jugoslaviji poprečno 6 sadik na 1 ha gozda. Slovensko poprečje je nekoliko višje in znaša 8 sadik na 1 ha. Ostale države v Evropi zasadijo poprečno od 20–180 sadik na 1 ha. Kakšne razlike se bodo pojavile v prirastku lesne mase čez nekaj let, si lahko sami predstavljamo.

V kolikor ne bomo sedaj storili vsega, da do predvidenih primanjkljajev ne bo prišlo, bo škoda nepopravljiva, kajti drevo raste približno 80 let. Ko bo primanjkovalo lesa, ne bo mogoče storiti ničesar več. Les bo takrat prav gotovo zelo iskan in izredno drag material.

Prav zaradi tega se obračamo na mladino, naj prispeva tudi ona po svojih močeh k našim prizadevanjem, da bomo postali Slovenci premožni lastniki gozdov in uspešni pridelovalci lesa. V utemeljitev navajamo nekaj podatkov, ki so zajeti v naslednjih poglavjih.

I. Gozdarstvo, pomembna gospodarska dejavnost v SRS

Slovenski gozdovi merijo 1.000.526 ha, tj. skoraj polovico celotne Slovenije (Slovenija meri 2.025.400 ha) od tega je nekaj varovalnih gozdov;

lesna zaloga v teh gozdovih znaša 176 milijonov m³;

lesni prirastek je nad 4 milijone m³ na leto;

lastništvo: 37 % družbeni, 63 % privatni sektor;

gozdarstvo predstavlja osnovo za približno 17 % našega nacionalnega gospodarstva;

z domačim lesom lahko trenutno zadovoljimo le 77 % naših skupnih potreb, ostalo uvažamo;

Gozd zares ni enostavna življenska tvorba. Človek mu je lahko kos samo z znanjem.
Foto M. Aljančič

za industrijo celuloze je na razpolago le 35 % domače surovine, ostalo moramo uvoziti. Za tovarno celuloze v Krškem je mogoče iz SR Slovenije nabaviti le približno 30 % lesa; 20 % lesa dobimo iz SR Hrvatske, ostalo uvažamo. Tu je zajeta tudi 20-letna pogodba z Madžarsko;

les je nenadomestljiva surovina za proizvodnjo celuloze, pohištveno industrijo, stavbarstvo itd.;

brez lesa si ni mogoče predstavljati skoraj nobene dejavnosti, ne kmečke, obrtniške ali industrijske;

še vedno je les važen vir energije (kurjava);

hiter dvig porabe papirja na prebivalca (npr.: pri nas porabimo približno 40 kg papirja na prebivalca letno, v razvitih državah porabijo že nad 200 kg) je eno resnih opozoril, da je skrajni čas posvetiti vzgoji odnosno pridobivanju lesa mnogo več pozornosti kot doslej. Če upoštevamo dejstvo, da na uvoz lesa ni mogoče računati v nedogled, potem je skrajni čas, da pričnemo pridelovati les za domače potrebe v domačih gozdovih in izven gozdnih nasadov.

II. Prostorski in klimatski pogoji v SRS za nadaljnji razvoj gozdarstva (malo donosni gozdovi, opuščene kmetije)

Slovenija je srednje gorata pokrajina z ugodno klimo za pridelovanje lesa.

Naše prostorske možnosti za pridobivanje lesa so v veliki meri malo izkoriščene. Trenutno je evidentiranih nad 230.000 ha malo donosnih gozdov (skoraj

25 %), od teh je nad polovico primernih za melioracijo, in skoraj 240.000 ha opuščenih kmetijskih zemljišč. Na vseh teh površinah bi bilo mogoče pridelati veliko več lesa kot ga porabi tovarna celuloze v Krškem. (Tovarna celuloze v Krškem porabi približno 680.000 m³ lesa letno).

Da si bomo zagotovili osnovne surovine in povečali nacionalni dohodek, moramo izkoristiti prej naštete možnosti pridelave lesa v naši republiki.

III. Funkcija gozdov z varovalnega, hidrološkega, turističnorekreativnega, klimatološkega, higienskozdravstvenega, poučnega, raziskovalnega in ljudsko-obrambnega vidika

Gozdovi nas varujejo pred vetrovi in vročino;

zagotavljajo ugodne klimatske pogoje, ki so potrebni za boljšo rast ostalih pridelkov;

zagotavljajo oskrbo s pitno vodo in prispevajo velik delež v proizvodnji kisika;

ugodni klimatski pogoji omogočajo ugodno zdravstveno počutje prebivalcev, kar je neprecenljive vrednosti;

ugodna klima in gozdovi z vodotoki so osnovni pogoj za razvoj turizma, ki je čedalje pomembnejša gospodarska dejavnost;

gozdovi so še posebej pomembni z obrambnega vidika, saj je bil gozd vedno zanesljivo zatočišče vseh živih bitij.

IV. Organizacija gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji (lastništvo, odgovornost, izvedba, inšpekcija)

Gospodarjenje z gozdovi je zaupano v Sloveniji štirinajstim gozdnogospodarskim organizacijam. Po sistemski ureditvi je gospodarjenje skupno za družbene in zasebne gozdove, in sicer v okviru gozdnogospodarskih območij. Dejavnosti gospodarjenja z gozdovi, s katerimi zagotavljamo ohranitev in gojitev gozdov ter krepitev njihovih splošno koristnih funkcij, so razglašene za dejavnosti posebnega družbenega pomena.

Za gospodarjenje in razvoj gozdarstva skrbijo samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo, gozdnogospodarske organizacije, občine in celo SRS.

V. Varovanje gozdov pred požari in drugimi naravnimi katastrofami (hudourniki, erozijo, itd.)

Velika nevarnost za gozdove so gozdni požari, ki jih moramo preprečiti;

prepovedano je kurjenje v gozdovih na nezavarovanih mestih;

preprečiti moramo odmetavanje raznih steklenih ali hitro vnetljivih predmetov v bližini gozdov;

z negovanjem gozdov bomo zmanjšali možnost požara, istočasno pa zagotovili večji prirastek lesa;

ob železniških progah in cestah so nujni protipožarni pasovi, ki naj bi omejevali širjenje morebitnih žarišč;

posamezne gozdne predele ščitijo tudi urejene hudourniške struge, ki sočasno omejujejo odplavljanje rodovitne gozdne zemlje (humusa);

posamezne gozdne predele trajno zaščitimo, da bi omejili erozijo in druge naravne pojave (plazovi itd.). Na te površine moramo posebej paziti, da preprečimo nadaljnje zakraševanje gozdnih površin (varovalni gozdovi).

Da bi gozd dodobra spoznali so ga tudi premerili – »od nog do glave«. Foto M. Aljančič

VI. Varovanje gozdov pred onesnaževanjem in poškodovanjem drevja (ljudje, domače živali, divjad)

Onesnaževanje naših gozdov z raznovrstnimi odpadki postaja že velik problem in nevarnost. Istočasno ponazarja našo kulturno raven in odnos do našega okolja. Zaradi tega smo vsi dolžni preprečevati odlaganje odpadkov v gozdovih, ki povzročajo nevarnost požarov. Nujno moramo organizirati delovne akcije za čiščenje onesnaženih gozdov;

- preprečevati moramo vrezovanje raznih oznak na debla dreves ali druge poškodbe drevesnega lubja;

- veliko škodo na mladem drevju povzročajo tudi domače živali, zlasti koze, ker objedajo vršičke mladih sadik;

- pogosto opazimo v gozdovih tudi škodo, ki jo povzročijo divje živali, zlasti srnjad in jelenjad. Ti z rogovi odrgnejo skorjo ali pa olupijo mlado drevje z zobmi in ližejo drevesni sok. Z divjadjo gospodarijo lovske družine.

VII. Gozdnogospodarsko načrtovanje ter modernizacija pridobivanja lesa, poseka, transporta in predelave

Tudi v gozdarskem proizvodnem programu so mnoge novosti, ki omogočajo večji prirastek lesa in cenejše ter lažje spravilo lesa iz gozdov. Sem spadajo razne znanstvene raziskave tal, podnebja, vlage itd. Poleg tega je treba določiti najustreznejše drevesne vrste za sajenje;

- za ekonomičnost dela je treba dograditi ustrezno cestno omrežje v gozdovih ter s tem zagotoviti možnost uporabe težjih transportnih sredstev. V naši republici

imamo komaj 11 m gozdnih cest na ha, v jugoslovanskem merilu pa je rezultat še za polovico slabši. V razvitem svetu imajo celo 30 m gozdnih cest na ha;

gozdarske organizacije morajo biti bolj opremljene z gozdarsko mehanizacijo ter z osebno varnostno opremo, zlasti naj imajo več žag, traktorjev za izvleko lesa, gozdarskih žičnic, samonakladalnih tovornjakov itd.

VIII. Sodelovanje porabnikov lesa pri izboljševanju stanja naših gozdov

Porabniki lesa se zavedajo, da je njihov razvoj vezan na razvoj gozdarstva, to je na proizvodnjo surovine;

samo gozdarstvo ni zmožno zagotoviti potrebne surovine za proizvodnjo papirja, ki se mora povečevati, ker bo poraba iz leta v leto večja;

tovarna celuloze »Đuro Salaj« Krško, se je že vključila v pospeševanje sodobnega načina pridelovanja lesa in v te namene izloča znatna sredstva;

tovarna je tudi pripravljena finančno podpreti prej omenjeno akcijo.

IX. Groba delitev lesnih vrst (iglavci, listavci) in njihove osnovne karakteristike

Gozdno drevje delimo na dve osnovni skupini, in sicer na iglavce in listavce; po namenu uporabe ga delimo v grobem na tehnični in prostorninski les;

vsaka od naštetih skupin se deli še v številne podskupine, ki so podrobno zajete v JUS-u (Jugoslovanski standard gozdnih lesnih sortimentov), in sicer odvisno od namena uporabe.

X. Vpliv človeka na vzgojo drevja v gozdu in pristop k načrtnemu urejanju gozdov

Kot povsod v naravi lahko človek tudi v gozdu ogromno prispeva k izboljšanju pridelovanja lesa, ki je zelo pomembna življenjska potrebščina;

na tem področju delajo številne znanstvene ustanove. Proučujejo možnosti večje in cenejše pridelave lesa in tudi kako ohraniti gozd kot splošno ljudsko bogastvo;

imamo že mnogo dognanj te vrste, vendar jih vse prepočasi uresničujemo; skrajni čas je že, da posvetimo gozdarstvu mnogo večjo skrb.

XI. Naravno pomlajevanje gozda

Gozd se pomlajuje večinoma sam, vendar za to ni vedno ugodnih pogojev. Zato ga moramo obnavljati tudi s pogozdovanjem.

Vplivati moramo na razvoj gozda, na njegovo donosnost in trajnost ter uporabiti znanstvene izsledke za večji prirastek te izredno pomembne surovine.

XII. Postopek proizvodnje sadik – drevesničarstvo

Pridobivanje gozdnih sadik je zelo zahtevno delo. To delo opravljajo gozdne drevesnice. Za pridobivanje semena gojijo gozdarji izbrana semenska drevesa tistih vrst, ki najbolj ustrezajo določenim višinskim, klimatskim in drugim okoliščinam. Iz teh semen pridelujejo gozdarji v drevesnicah sadike gozdnega drevja.

Znanstveniki ugotavljajo tudi pri gozdnem drevju številne pojave in jih proučujejo. Križajo izbrane drevesne vrste, zlasti listavce, in jih predstavljajo iz enega področja ali kontinenta na drugega.

Vroč mu je bilo, pa se je spravil v senco. Kadar ne ropota je čisto krotek. Foto M. Aljančič

Proučujejo razne bolezenske pojave ter se borijo proti gozdnim škodljivcem. Tudi na tem področju čaka znanstvenike in gozdarje še veliko dela, če hočemo, da bomo posodobili našo gozdno proizvodnjo in se tudi v tem pogledu uvrstili med sodobne pridelovalce lesa.

XIII. Osnovni količinski prirastek lesne mase na ha – posamezne oblike vzgoje

Poprečni prirastek lesa na 1 ha gozda v naši republici znaša nad 4 m³/ha letno. Seveda se ta rezultat bistveno razlikuje med posameznimi pokrajinami, drevesnimi vrstami, višinskimi razlikami in oblikami vzgoje.

Za orientacijo navajamo, da je mogoče v naši republici zgoraj navedeni prirastek v poprečju zvišati za najmanj 50 %, kar bi predstavljalo ogromen gospodarski napredek. Največji poprečni prirastek pri listavcih v eni obhodnji (ta je 15 let) smo zabeležili v plantažni vzgoji topole, in sicer 450 m³/ha ali približno 30 m³ na leto. Najboljši poprečni prirastek pri iglavcih znaša v eni obhodnji 100 let približno 1200 m³/ha ali poprečno 12 m³ na leto.

Sledi pouk sajenja, pogozdovanja in praktični prikaz dela.

XIV. Zaključna ugotovitev

Če primerjamo prej navedene podatke glede prirastka lesa na 1 ha in ga vzporejamo s statistično ugotovljenimi podatki v republiškem merilu je jasno, da ostajajo še ogromne rezerve, ki bi lahko dale še več lesa. Le od nas samih je odvisno v kolikšni meri si bomo znali zagotoviti zadostno količino lesa kot neobhodno potrebne surovine za nas in naše potomce.

XV. Organiziranje gozdne straže

(varovanje nasadov in drugih gozdnih prebivalcev)

Gozd predstavlja dom za številno divjad, ptice in nešteta druga živa bitja. Gozdna flora in favna sta sestavni del življenja, ki nas obkroža in predstavlja čudovito dopolnjeno naravno ravnotežje.

Če ne bomo zaščitili vseh teh prebivalcev gozda, ki so rezultat tisočletnih naravnih pojavov, si bomo sami prizadejali nepopravljivo škodo. Zato si moramo prizadevati vsi, da trajno ohranimo vse, kar je narava prihranila za nas. To pa je tudi osnovni namen naše akcije.

Zavod za šolstvo SR Slovenije je torej pobudo tovarne celuloze in papirja iz Krškega ocenil zelo ugodno. Kako tudi ne, saj je to eden prvih in zelo kompleksnih poskusov sodelovanja združenega dela pri iskanju najustrežnejših izobraževalnih smeri in sestavljanju učnih programov.

Zavod je svojim strokovnim službam za sestavljanje učnih načrtov za osnovne šole, kakor tudi za usmerjeno izobraževanje nemudoma naročil, da pri svojem delu v celoti upoštevajo pobude iz Krškega.

In kaj naj rečemo gozdarji o takšni pobudi?

Slej kot prej smo lahko samo veseli.

Nekateri poskušajo idejo sicer razvrednotiti češ, tovarna počne to iz lastnih interesov. Vsekakor! Toda, ali niso to tudi interesi gozdarstva?

Ne gre za prestiž. Gre za pobudo, ki jo moramo sprejeti kot pomoč, ki ima močno ekonomsko ozadje. Tovarna je s svojo 300 milijardno (st. milijarde) realizacijo in s tako osveščeno razvojno politiko pravi in pošten partner gozdarstva, ki bo samo zelo težko naredilo kaj pomembnega. Ali ni to tisto kar tako pogosto in čedalje močneje ponavljamo: Pomen gozdov in gozdarstva je tako širok, da mora pomagati tudi družba (pomagati tudi drugi). In končno smo tudi v smernicah srednjeročnega razvoja gozdarstva v Sloveniji zapisali, da bomo smejeje »potegnili«!

Verjetno bi bilo smotrno, da tovarna celuloze in papirja Đuro Salaj iz Krškega vključi v akcijo tudi slovensko gozdno gospodarstvo. Saj je tudi vsebina akcije takšna, ki zahteva skupno delo.

Predlog Krčanom naj bo torej: povabilo k skupni, koordinirani in sistematični akciji za popularizacijo in ohranjanje naših gozdov.

Gradivo zbral, uredil in opremil M. K.

POBUDA ŠTEVILKA 2

V prispevku Prisluhnilimo smo pisali o pobudi tovarne celuloze Đuro Salaj iz Krškega, ki predlaga sistematično seznanjanje pionirjev s skrivnostmi in lepotami naših gozdov. Podobnih akcij je vse polno po Sloveniji. Tokrat objavljamo akcijo, JPI – jugoslovanskih pionirskih iger, ki jo v Sloveniji vodi mladinska revija PIONIRSKI LIST.

Pri tem ne moremo mimo druge mladinske revije PIONIRJA, ki ima že zahtevnejše mladinske raziskovalne in izobraževalne ambicije. Uredniki teh revij so uspešno izpeljali vrsto akcij, kjer so slovenski pionirji spoznavali gozd in njegov pomen za naše življenje in razvoj.

Še enkrat velja poziv vsem gozdarjem: Prisluhnilimo jim!

Na podlagi plana dela Zelenih straž pionirji pionirskega odreda osnovne šole Dutovlje sklenejo dne 26. novembra 1979

Samoupravni sporazum

o medsebojnem sodelovanju Zelenih straž pionirskega odreda osnovne šole Dutovlje in Zavoda za melioracijo in pogozdovanje Krasa v Sežani

1. člen

S tem samoupravnim sporazumom pionirji Zelenih straž OŠ Dutovlje in Zavoda za melioracijo in pogozdovanje Krasa v Sežani določajo delovno področje ter oblike in način uresničevanja dolžnosti in odgovornosti ter pravic, ki jih imajo do varstva narave in skrbi za čisto okolje, ter za pogozdovanje in melioracijo Krasa.

2. člen

Medsebojno so organizirani tako, da imajo najboljše možnosti za uveljavljanje pravic in izvrševanje zastavljenih nalog pri skrbi za zdravo okolje. Pravice in dolžnosti uresničujejo oboji enakopravno.

3. člen

Pionirji Zelenih straž OŠ Dutovlje in Zavod za melioracijo in pogozdovanje Krasa iz Sežane oblikujejo in izvajajo program s konkretnimi akcijami (delovnimi), demonstracijami in predavanji.

4. člen

Pionirji Zelenih straž OŠ Dutovlje in Zavod za melioracijo in pogozdovanje Krasa uresničujejo svoje pravice in dolžnosti na področju varstva narave kot sestavni del vzgojnoizobraževalnega procesa in samoupravne organiziranosti šole s tem, da:

- razvijajo zavest o potrebi in skrbi za zdravo okolje,
- razvijajo kulturo na področju varstva narave,
- ščitijo okolico svoje šole in tako neposredno skrbijo za svoje zdravo okolje,
- seznanjajo se z oblikami samoupravljanja in tako pripomorejo k oblikovanju bodočih osebnosti – samoupravljalcev.

5. člen

Skupne naloge so:

1. Pri varstvu gozdov pred požari:
  - javljanje ob izbruhu gozdnega požara,
  - sodelovanje pri gašenju gozdnih požarov,
  - sodelovanje pri raznašanju opozoril o nevarnosti nastanka požarov in prepovedi netenja ognja neposredno v času požarne nevarnosti.
2. Pri gojenju gozdov:
  - sodelovanje pri pogozdovanju in negi gozdnih nasadov.

Razpis velikega nagradnega natečaja Pionirskega lista

narava
zdravje
lepota

MI MLADI

Z njim se Pionirski list vključuje v Jugoslovanske pionirske igre Narava-zdravje-lepota — Med sedmimi razpisanimi tekmovalnimi nalogami sami izberete pet nalog — Natečaj traja od 8. novembra 1979 do 15. aprila 1980 — Najbolj prizadevne pionirske odrede čakajo lepe nagrade

1. NALOGA: ZELENE STRAŽE

Geslo varujemo in raziskujemo je že četrto leto ena osrednjih tem JPI in v okviru naših natečajev ga prav tako že četrto leto uresničujejo ZELENE STRAŽE, ki so se prav na pobudo Pionirskega lista prvič pojavile na osnovnih šolah pred štirimi leti. Zato je njihovo delo postalo že stalno in pravzaprav ni potrebno posebej ponavljati vsebine in smisla ZELENH STRAŽ.

ZELENE STRAŽE so pobudnik, organizator in izvajalec vseh akcij, ki se nanašajo na čistočo v šoli, okoli šole, na ulici, v kraju, in bližnji okolici, skrbijo za varstvo narave povsod, kjer je to potrebno, raziskujejo vse pojave, ki vplivajo na onesnaženost okolja, spremljajo spremembe v naravi, ki so nastale zaradi onesnaženosti, so pobudniki posvetov in pogovorov o varstvu narave ali nepravilnega posega človeka v naravo v šoli in kraju.

Ni kaj, nalog in zadolžitev več kot preveč. Zato vam še svetujemo, da se večjih akcij in nalog ne lotevate preveč na široko!

Medtem ko je skrb za čistočo in varstvo narave stalno prisotna in mora postati stalna dejavnost ZELENH STRAŽ, se obsežnejših nalog lotevajte

predvsem ob pomoči mentorjev, učiteljev in tudi strokovnjakov izven šole! In izberite si najkratke eno ali dve nalogi, za kateri mislite, da jima boste kos. Pa potem drugo leto spet drugo. O vseh svojih akcijah pa pišite (najbolj enostavno je, da si omislite DNEVNIK DEJAVNOSTI ZELENH STRAŽ, in v njega lahko sproti zapisujete vse, kar se nanaša na vaš delo), fotografirajte, dogovarjajte se med seboj!!!

Vsem tistim pionirskim odredom, kjer še nimate ZELENH STRAŽ svetujemo, da jih poskušate letos organizirati, drugod pa svoje delo nadaljujete in dopolnjujete z novimi oblikami, z zahtevnejšimi nalogami.

Povsod pa skušajte letos med drugim še:

— IZPOPOLNITE ORGANIZACIJSKE OBLIKE in organizirajte trdnejši akcijski odbor zelenih straž, ki bo imel v rokah in vodil vso dejavnost. V njem naj bodo poleg pionirjev še pedagogi in strokovnjaki izven šole.

— SKLENITE DOGOVORE, SAMOLPRAVNE SPORAZUME z različnimi dejavniki izven šole (delovne organizacije, tozdi, turistične organizacije, znanstvene ustanove, politične in družbene organizacije) za posamezne akcije in raziskovalne naloge, zamenjavo semen in sadik okrasnih rastlin v okviru Zelenih straž.

Prve tri dogovore ali sporazume za konkretne naloge, ki jih bomo sprejeli, bomo nagradili s posebnimi nagradami!

Pril prvi nalogi morate torej poslati: a) načrt za delo zelenih straž (samo tisti pionirski odredi, kjer doslej še niste ustanovili zelenih straž), b) poročilo, reportažo, ali fotorepor-

tažo o vsaj eni konkretni akciji zelenih straž in ob koncu natečaja c) kratko poročilo o vseh opravljenih nalogah, poleg tega pa še podatke o novih organizacijskih oblikah (če jih boste uvedli) ter foto kopije vseh morebitnih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

2. NALOGA: VI NARAVI, NARAVA VAM

Koliko najrazličnejših zgodbic o vaših prijateljih iz živalskega in rastlinskega sveta bi lahko izvedeli, če bi se pogovarjali iz oči v oči! Zato smo se letos odločili, da v natečaj vključimo naloge, ki vas bo spodbudila, da boste začeli malo natančneje premišljevati tudi o živalskem in rastlinskem svetu okoli sebe. Prav gotovo vas je veliko, ki imate možnosti zelo tesnega stika s tem svetom. Bodisi, ker živite na deželi bodisi imate doma kakšno žival, lasten rastlinski kotiček ali vrtiček. Kar spomnite se, kako radi opazujete ta dva svetova!

Tudi rastlinski svet je privlačen. V šoli se učite o najrazličnejših podrobnostih in zakonitostih, ki seveda vladajo tudi v biologiji. Na raznih ekskurzijah podrobneje spoznavate rastlinski svet. Veliko pa vas je tudi, ki ste temu svetu odstopili kotiček

TEKMOVALNE NALOGE:

1. Zelene straže
2. Vi naravi, narava vam
3. Mi — samoupravljalci
4. Mladi tehniki
5. Vsi smo prijatelji
6. 35 let svobode
7. Rišemo, slikamo

svojih domovih. Tu pa so seveda še gozdovi, travniki, planine, pomorje.

V tej nalogi boste torej pisali o živalih in rastlinah. Tudi takih, ki jih je zmerom manj, takih, ki so morda zaradi porušenega naravnega ravnotežja zmerom redkejša. Ob tem se vam odpirajo možnosti za raziskovalno nalogo. Gotovo se boste ob tem spomnili na raziskovalno nalogo, ko ste lekali gnezda štorkelej. Opozarjamo pa vas, da v nalogo ne uvračate samo razmišljanj o svojih domačih živalih! Opisujte svoj odnos do živali nasploh, svojo dejansko skrb za divjad, za ptice, za kakšno živalsko ali rastlinsko vrsto, ki je zaradi že omejenega porušenega naravnega ravnotežja zmerom redkejša.

Naloga: Pionirski odred pošlje eno (1) raziskovalno nalogo in štiri (4) sestavke ali pet (5) najboljših sestavkov

Na natečaj smo že dobili prve prispevke: načrte zelenih straž, so sprejeli za v Dutovljah, (tu so sklenili tudi dogovor z Zavodom za melioracijo in pogozdovanje Krasa v Sežani), iz Laporj, z Jakobskega dola, s PVIZ v Tolminu, s šole I. Kovačič-Efenka v Celju, pionirji VZ Janez Levec v Ljubljani pa so že poročali izpolnjeni delovni nalogi Zelene straže. Za druge naloge smo dobili prve prispevke iz pionirskih odredov na osnovnih šolah: Rihard Jakopič, Ljubljana, Stranice, Postojna in Radeče.

Zeleni stražarji prav v teh zimskih mesecih posevčajo največ skrbi hranjenju ptic in izdelovanju krmilnic pa tudi čistoči v šoli, še posebej v učilnicah. Za objavo pa smo izbrali Samoupravni sporazum med pionirji na osnovni šoli v Dutovljah in Zavodom za melioracijo in pogozdovanje Krasa v Sežani o skupnih nalogah pri varovanju okolja, še posebej pri varovanju gozdov pred požari, ki so v poletni vročini na Krasu zelo pogosti. Upamo, da se boste tudi drugod zgledovali po dogovoru pionirjev iz Dutovelj. Preberite še zapis o prvem dnevu svobode.

3. Pri varstvu okolja:
- raznašanje posebnih obvestil,
  - postavljanje opozorilnih napisov in znakov o prepovedi odlaganja odpadkov in drugih vrst onesnaževanja naravnega okolja,
  - čiščenje onesnaženih prostorov v gozdu,
  - sodelovanje pri varstvu zavarovanega cvetja.
4. Sodelovanje pri obrambnih dneh, ki jih organizira šola, in drugih pohodih v naravo.

Podpisnik Zavoda za melioracijo
in pogozdovanje Krasa
NEGL

Podpisnik Zelenih straž
PO OŠ Dutovlje
ROBERT ŠUC

Povrnimo se k akciji Pionirskega lista. Pobudo objavljamo z namenom, da se TOZD in OK gozdarstva seznanijo z raznovrstnimi oblikami popularizacije in sodelovanja, zlasti z mladimi, ki so običajno tudi najvoljnejše »testo«. Pa tudi veseli in hvaležni so, če jih odrasli, zlasti strokovnjaki, upoštevajo in se z njimi trudijo.

Pričujoča oblika pa ima še eno pomembno pedagoško prvino. Mladi se neposredno seznanjajo s pojmom samoupravnega sporazumevanja, oziroma dogovarjanja sploh, ki postaja temeljna oblika usklajevanja različnih interesov v samoupravni socialistični skupnosti. Torej praktični primer za predmet družbenomoralne vzgoje, kjer se učenci seznanjajo z organizacijo naše družbe.

Dokumentacijo zbral in opremil mk

SKRB ZA LEP STROKOVNI JEZIK

Eden naših bralcev nas je opozoril, da dopuščamo v naši reviji nekatere izraze, ki niso najboljše. Pomislek ima ob besedi DOPRINOS v stavčni zvezi Doprinos gozdarstva... GV 10/79 in nekoliko dvomi o ZAKLJUČKIH, ki jih pisci uporabljajo na koncu svojih strokovnih sestavkov. Dvomi namreč o jezikovni umestnosti izraza.

Slovenski pravopis (SP) 1962 pravi takole:

Na str. 205 – doprinos z znakom -> kar pomeni, da beseda ni najboljše in najbolj domača in da jo je mogoče nadomestiti na primer z besedama pomoč, prispevek itd.

Prepovedana ni, izbirajte sami!

Drugače pa je z ZAKLJUČKOM, ki ga pravopis na str. 976 odsvetuje. Označuje ga s krogcem, kar pomeni, da ni dovoljena raba v knjižni slovenščini.

Vendar danes že težko najdemo sistematično sestavljen strokovni članek brez ZAKLJUČKA. Življenje pač osvaja in piše nove pojme in besede. Takšno načelo je osvojeno tudi v našem jeziku. Prepričani smo, da je ZAKLJUČEK mnogo povednejša beseda kot denimo SKLEP ali ZA KONEC (SP).

To pa so seveda jezikovni odtenki, ki ne kvarijo našega strokovnega jezika in njegovega ugleda. (GV je že dobil nekaj priznanj od naših znanih jezikoslovcev.)

PRVA POGOZDOVANJA S ŠOLSKO MLADINO PRED POL STOLETJA

Franjo Jurhar, dipl. inž. gozd.

Leta 1940 je gozdarski odsek banske uprave Dravske banovine v Ljubljani izdal drobno publikacijo z naslovom »Dečji dan za pogozdovanje«. Iz tega vira je razvidno, da se šolska mladina na Slovenskem že več kot pol stoletja vključuje v pogozdovalne akcije. Prva organizirana pogozdovanja s šolarji se omenjajo v letu 1926, ko so šolarji imeli 40 pogozdovanih dni in posadili 131.000 gozdnih drevesc. Sadike so v ta namen dajale državne gozdne drevesnice. Danes so udeleženci teh prvih pogozdovanj že v visoki starosti in verjetno se bo kdo od takratnih pogozdovalcev še spominjal na minule čase, ko je sadil smrečice, ki so sedaj že velika drevesa, zrela za posek, če že niso posekana. Kronika nadalje navaja, da so leta 1936 šolarji imeli 539 dečjih pogozdovanj in da so posadili 411.000 sadik. Za leto 1939 pa je zapisano, da je bilo takrat 718 dečjih prireditev in da so pogozdili 121 ha s 514.000 sadikami, od tega 448.000 iglavcev in 66.000 listavcev. Sadili so razne drevesne vrste: smreke, navadni bor, črni bor, robinjo, jelšo, zeleni bor, jelko, duglazijzo, hrast, brest, topol, javor, črni oreh.

IZ MALEGA RASTE VELIKO! V obdobju od leta 1926 do leta 1940 je šolska mladina posadila nad 3 milijone gozdnih drevesc, pogozdno je bilo 800 ha goļjav. Vsak udeleženec dečjega dneva za pogozdovanje je prejel tudi spominski list.

Pogozdovanje šolarjev iz Cerkelj na Gorenjskem spomladi leta 1939

Največ zaslug za predvojno organizacijo in izvedbo mladinskih pogozdovanj ima pokojni gozdarski inženir Viktor Novak, uslužbenec takratne banske uprave v Ljubljani, znan tudi kot pisec knjige »Navodila za urejanje gozdov« (1933).

Tradicija pogozdovanj z mladino se je po osvoboditvi nadaljevala. Osnovni namen vključevanja mladih v pogozdovalno delo je vzgojni. Že v mladem rodu naj se oblikuje pravilen odnos do naravnega okolja, mladina naj spozna pomen gozda, njegove neposredne in posredne koristi v človekovem življenjskem in delovnem okolju. Za mladino so to slavnostni dnevi v prosti naravi. Pogozdovalno delo budi v mladih veselje do ustvarjanja in krepi zaupanje v lastne sposobnosti ter utrjuje kolektivno uveljavljanje. Priprava pogozdovalnih prireditvev je v rokah šolskih vodstev in v neposrednem dogovoru z najbližjimi gozdarskimi organizacijami. Običajni spomladanski čas pogozdovanja pade v obdobje od druge polovice marca pa do meseca maja.

V zadnjem desetletju so bile številne pogozdovalne akcije in druge aktivnosti z mladimi na območju vseh gozdnih gospodarstev. V novejšem času pa dobiva popularizacija gozdov nove oblike.

Prizadevanja gozdarjev za propagandne gozdarske akcije so našla veliko razumevanja in podporo raznih inštitucij. Tako Republiški sekretariat za prosveto in kulturo v okrožnico z dne 31. 3. 1970 naslovljeno vsem osnovnim in srednjim šolam priporoča, da se čim več šolske mladine vključuje v pogozdovalne akcije in poudarja, da ima sodelovanje pri pogozdovalnih prireditvah velik pomen za vzgojo mladih ljudi. Učenci naj spoznajo, da bodo opravili pomembno in koristno delo.

Pisatelj Matej Bor kot predsednik Skupnosti za varstvo življenjskega okolja Slovenije dne 15. 3. 1973 v posebnem pismu Poslovnemu združenju gozdno-gospodarskih organizacij sporoča: »Zelo nas veseli ugotovitev, da v naših prizadevanjih za ohranitev in izboljšanje življenjskega okolja nismo osamljeni in zato pozdravljamo vaše pogozdovalne akcije s katerimi neposredno prispevate za doseg naših ciljev. Pozdravljamo tudi vaš predlog za tesnejše sodelovanje področnih skupnosti za varstvo okolja pri izvajanju pogozdovalnih akcij.«

Taborniški vestnik v letu 1971 poziva člane taborniških organizacij včlanjene v Zvezi tabornikov Slovenije, da v plan dela in aktivnosti tabornikov vključijo tudi pogozdovalne akcije. Pomembno je tudi sodelovanje pripadnikov JLA zlasti v garnizijah Ilirska Bistrica – Pivka, Ajdovščina, Postojna, Črnomelj, Novo mesto, Brežice – Cerklje, Škofja Loka in Ptuj.

Poleg mladinskih pogozdovanj so prirejali izlete in poučne obhode v gozdove, ogledе gozdnih drevesnic, novih nasadov in plantaž gozdnega drevja, gozdarski strokovnjaki pa so tolmačili sodobna stremjenja in ukrepe v našem gozdnem in lesnem gospodarstvu.

EKSKURZIJA GOZDARSKIH FITOCENOLOGOV PO SEVERNI ITALIJI

Vinko Žagar, dipl. inž. gozd.

Delovna skupina za gozdarsko fitocenologijo (Arbeitsgemeinschaft Forstliche Vegetationskunde) je lani od 26. avgusta do 1. septembra organizirala delovno srečanje gozdarjev, ki se bavijo s fitocenologijo oziroma jo uporabljajo pri svojem delu. Tokrat smo se zbrali v Trbižu v severni Italiji. Preko petdeset udeležencev iz cele Evrope je že prvi večer poslušalo predavanje Hannesa Mayerja o gošpodarjenju s smrekovimi gozdovi v visokogorskem svetu. Naslednje dni so bile ekskurzije, ki so udeležence vodile od alpskega in subalpskega sveta pa vse do submediteranskih in mediteranskih gozdov oziroma grmišč severnovzhodne Italije. Ekskurzijska pot je vodila od Trbiža preko Longarona in Pordenona do Trsta. Najprej smo si v okolici Sv. Višarij ogledali subalpske macesnove gozdove (*Rhodothamno-Rhododendretum hirsuti laricetosum*) na šlerenskem dolomitu in subalpske smrekove sestoje (*Homogyno-Piceetum*) na kremenovem porfirju. V dolini reke Saisere se je razvila živahna razprava o čistih bukovih gozdovih (*Anemone-Fagetum*) pod vplivom toplega in vlažnega zraka z juga in zahoda. Pri Fužinah smo videli jelovo-bukove gozdove (*Abieti-Fagetum caricetosum albae*) na rabeljskih skladih z dolomitnim presipom ter montanske smrekove gozdove (*Loreo-Piceetum*) na dnu alpske doline. V okolici belopeških jezer so nam organizatorji pokazali smrekove (*Asplenio-Piceetum*) in jelovo-bukove sestoje, ki jih je hudournik presul s prodom ter zaraščanje hudourniških nanosov. Žal smo se udeleženci iz Jugoslavije (dr. Lojze Marinček, dr. Mitja Zupančič in Vinko Žagar iz Biološkega inštituta Jovana Hadžija SAZU) udeležili le ekskurzij, ki so bile v programu prve dni. Na koncu naj pohvalim italijanske in avstrijske kolege, gozdarske fitocenologe, ki so ekskurzije dobro vodili in odlično organizirali.

KONČANO JE NOVO POMEMBNO GOZDARSKO TERMINOLOŠKO DELO

V maju bo izšel slovar gozdarskih tehniških izrazov v petih jezikih. V njem bo obdelano področje izkoriščanja gozdov, gozdnih gradenj in drugih tehničnih dejavnosti v gozdarstvu. Gozdarski strokovnjaki bodo lahko posamezne izraze našli v slovenskem, hrvaškem, srbskem, makedonskem, nemškem in angleškem jeziku.

Sestavil ga je prof. Zdravko Turk ob sodelovanju strokovnjakov z vseh jugoslovanskih gozdarskih visokih šol.

Različni vhodi bodo omogočali, da bo iskalec lahko iz kateregakoli jezika poiskal ustrezni izraz v kateremkoli drugem jeziku. Slovar ima 4000 gesel na 300 straneh B5 formata. Pripravljali so ga nekaj let in je temeljito pripravljeno leksikografsko delo, katerega potrebo in vrednost bosta stroka in čas zagotovo visoko ovrednotila.

Koristil bo vsem, zato si ga nemudoma oskrbite (Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Ljubljana, Večna pot 2, telefon 061/264-761)

CIVILIZACIJA IN KULTURA

Nekaj misli ob tednu gozdov

Marsikdo misli, da je civilizacija obenem že kultura. Če ljudje danes živijo v modernih mestnih stavbah, se vozijo s krasnimi avtomobili, sedijo vsak večer pred televizijo, zaradi tega najbrž še niso kulturni.

Civilizacija je v zadnjih desetletjih doživela neverjeten razvoj. Odlikuje jo neustavljiva rast urbanizacije, industrializacije, tehnizacije, motorizacije itd. Vzporedno s tem napreduje zmanjševanje najboljših kmetijskih površin, pa tudi degradiranje okolja in degradiranje kvalitete življenja sploh. Kot je videti ni izhoda iz začaranega kroga neustavljive rasti civilizacije, saj prinese že sama upočasnitev te rasti brezposelnost in socialne probleme.

Ob tem pomeni kultura prizadevanje za resnično boljše življenje človeštva in ne samo za neki navidezni napredek za vsako ceno. Zato predstavlja kultura tudi zavestno odrekanje in omejitve. Rast civilizacije brez povezanosti s kulturo je podobna divji rasti rakovega tkiva, ki nazadnje uniči cel organizem.

Razkorak med kulturo in civilizacijo prinaša krizo okolja in močno pospešuje evforično porabniško in statusno miselnost. Posledica tega je poleg preobilnega avtomobilskega sijaja tudi zelo neugodno spreminjanje podobe krajine. Sicer pa razkorak med kulturo in civilizacijo povzroča še dosti bolj tragične posledice, npr. v deželah v razvoju, kjer civilizacija podira nekdanje kulturne vrednote in v zameno zanje ne nudi tako rekoč ničesar.

V našem gozdarstvu že od nekdaj najdemo močna kulturna prizadevanja, ki so skušala popravljati grehe civilizacije. Med velike kulturne dosežke evropskega gozdarstva spada pogozdovanje našega krasa v preteklem stoletju. Odprava koz v prvih povojnih letih je bila tudi občudovanja vredno dejanje. Negovalno gospodarjenje z gozdovi je v povojnem času pri nas doseglo visoko stopnjo. Danes doživljata gozd in gozdnati prostor močne pritiske različnih skupin, ki znajo nastopati celo pod zastavo varstva narave. Bolj kot kdajkoli je danes gozdarstvo postavljeno pred težavne naloge kulturnega značaja.

Vztrajati je treba na načelu trajnosti gospodarjenja z vsemi gozdovi. Ta trajnost se nanaša na vse dobrine, ki jih nudi gozd. To načelo je velika kulturna pridobitev srednjeevropskega gozdarstva, ki zasluži širšo aplikativno rabo pri ohranjanju vrednot našega življenjskega prostora.

Kljub izredno velikemu deležu privatnih gozdov je družba učinkovito zavarovala svoje interese pri gospodarjenju z gozdovi. Pri tem gre v prvi vrsti za dolgoročne ekološke vrednote, ki so najvrednejši element našega življenjskega prostora.

Pri skoraj popolni odprtosti gozda in pri množičnem avtomobilizmu je pritisk obiskovalcev na gozd zelo velik. Kulturna raven množic in njegova ekološka osveščenost pa za tem močno zaostajata. Delo z javnostjo je zato pomemben del gozdarske dejavnosti.

Pri hitrem širjenju mestnih naselij močno zaostaja kultura parkov in mestnega zelenja. Mnogo preveč je golo-te asfalta, betona, zidovja. Nekdanje gramoznice, divja smetišča in civilizacijske goljave vseh vrst kličejo po rekultivaciji z gozdnim drevjem. Sploh nam manjka tako-zvano urbano gozdarstvo.

Kultura torej ni samo stvar visokih umetniških krogov, ampak tudi stvar vsakdanjega življenja in vsakega občana. Tudi gozdno gospodarstvo ima svojo kulturo in naloge v zvezi z njo. Gozdarstvo se zaradi svojega pomena pri gospodarjenju s krajino in prostorom ne sme izogniti pomembnim nalogam kulturnega značaja.

Dr. Marjan Zupančič

PRVI REZULTATI BOJA PROTI LUBADARJU NA NORVEŠKEM

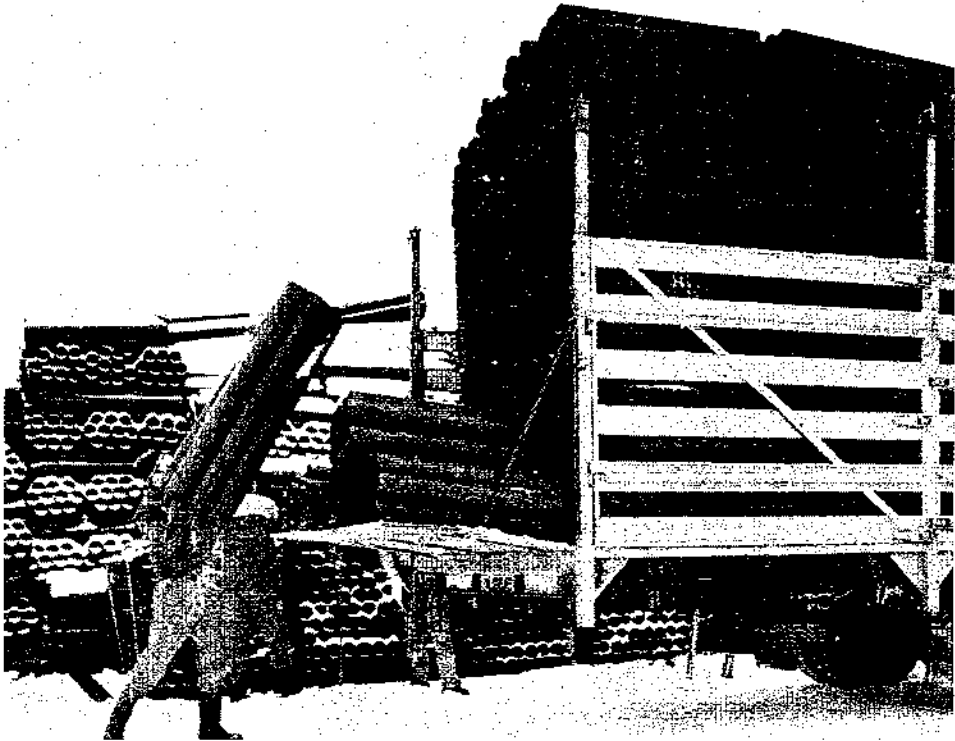
V Gozdarskem vestniku št. 7-8 1979 sem skušal v nekaj kratkih stavkih opisati »boj« proti lubadarju, ki poteka na Norveškem s pomočjo cevastih pasti, napoljenih s feromoni. Nihče tedaj ni vedel, ali bomo uspeli, in tudi zdaj še ne vemo zagotovo. Zbrali pa smo mnogo koristnih izkušenj, pozitivnih in negativnih, in spoznali, da se mora »boj« nadaljevati vsaj še 3–5 let, če hočemo doseči, da bodo pogoji spet normalni.

Namen akcije

Akcija 1979 je imela dva glavna namena:

- zmanjšati populacijo plodnih lubadarjev s pomočjo cevastih pasti in zastrupljenih debel (Lindan).
- izogniti se razvoju nove generacije lubadarjev z odstranitvijo napadenih dreves.

Učinek zadnjega poskusa se bo pokazal šele letos poleti. Cevaste pasti pa so pokazale rezultat že takoj. Ulov v vsaki pasti je bil od nekaj sto do 40.000 lubadarjev. Največje število lubadarjev, ujetih poleti v eni pasti, je bilo 101.000.

Razvažanje cevi-pasti

Računamo, da se je v 650.000 pasteh, razpostavljenih po smrekovih gozdovih na vzhodnem Norveškem preteklo poletje, ujelo skupno približno 3 milijarde (3.000.000.000) lubadarjev.

Smo zagrešili kaj napak?

Prav gotovo. Norveški gozdarji so v svetu prvi, ki se na ta način bojujejo proti lubadarju. Zato smo morali zasnovati svojo lastno strategijo, ki sloni na našem poznavanju vedenja lubadarja. Za napake je bilo seveda veliko možnosti. Danes smo sposobni izboljšati stvari, ki se lani niso obnesle v praksi.

Profesor Alf Bakke, ki je iznašel tube (cevi) s feromono

Npr.: Izboljšamo lahko feromone. Ti so sestavljeni iz snovnih komponent, ki jih v naravnih pogojih sprostijo lubadarji, ki napadejo drevo. Več opažanj kaže na to, da v pasti ne moremo ujeti toliko rojev lubadarjev, kot jih pritegnejo napadena drevesa. Vzrok je verjetno v tem, da manjka ena ali več snovi, ki privabljajo lubadarje. Da bi rešili te probleme, so potrebni novi raziskovalni napor, zlasti na kemijskem področju.

Več pasti je bilo postavljenih na napačnih mestih, npr. med zdravimi drevesi ali privezanih na debela zdravih dreves itd. Rezultat so bila vedno napadena zdrava drevesa in skoraj prazne pasti. Celotno bori so bili napadeni, če so bile nanje privezane pasti.

Gozdnim lastnikom je bilo naročeno, naj postavljajo pasti najmanj 10 m proč od zdravih dreves. Vendar se zdi, da je bilo celo to preblizu, saj so bila najbližja drevesa skoraj vedno napadena. Upoštevati je treba tudi glavne smeri vetrov na območju, kjer postavljamo pasti, ker se vonj feromonov z lahkoto širi v sosednje gozdove in tam draži lubadarje, da napadajo drevesa namesto pasti.

Pomembno
je bilo
pojasnjevanje
akcije lastnikom
gozdov

Letos

Kot sem pravkar zapisal, smo med lanskoletno akcijo zbrali dragocene izkušnje, in zato so možne izboljšave. Učinkovitost pasti se bo lahko povečala tako, da bo možen ulov večjega dela populacije lubadarja.

Pomembno je zimsko sekanje napadenih dreves. Prav tako pomembno je, da so na golo posekane površine dovolj velike, da se tam pasti lahko postavijo brez nevarnosti za sosednje gozdove. Ta sečnja je verjetno največji problem. Velik del napadenih gozdov se nahaja na zelo strmih predelih, zato je potrebno narediti ceste, da bi dosegli učinkovitost in koristnost ukrepov. Pristojni organi bodo dajali navodila za ravnanje z lesom in s sečnimi odpadki in tako ustvarjali pogoje za zdravo gozdarstvo.

Napovedi za letošnji boj s skupnimi napori so dobre. Lanskoletna akcija je dokazala, da nismo brez moči.

Kåre Wedul, dipl. inž.

USTANOVITEV GOZDARSKE ŠOLE V MARIBORU

Pred pol stoletja so jugoslovanski gozdarji zborovali v Mariboru

V času od 7. do 9. septembra 1929 je bila v Mariboru 53. redna letna skupščina Jugoslovanskega gozdarskega združenja (Jugoslovansko šumarsko udruženje). Tega pomembnega in uspešnega zborovanja se je udeležilo več kot 150 gozdar-skih strokovnjakov iz vse države. Organizacija je bila v rokah posebnega priprav-ljalnega odbora, ki ga je vodil inženir Janko Urbas, gozdarski nadsvetnik pri velikem županstvu mariborske oblasti. Aktivno so pri tem sodelovali inženirja A. Ružič in Pahernik in drugi. Na družabnem sestanku pri Gambrinusu (v Gregor-čičevi ulici) je nastopil pevski zbor Glasbene matice Maribor.

Zborovanju v dvorani Uniona sta predsedovala inženir Milan Lenarčič iz Josipdola na Pohorju ter njegov namestnik inženir Vilim Čmelik, generalni direktor gozdov v ministrstvu za gozdove in rudnike v Beogradu. Zborovanje so pozdravili: zastopnik velikega župana dr. E. Stare, župan mesta Maribor dr. Lipold, delegat čehoslovaških gozdarjev inženir Macka ter drugi gostje.

Od važnejših sklepov, sprejetih na zborovanju, velja omeniti zlasti tele:

1. Resolucija o ustanovitvi gozdarske šole v Mariboru.
2. Resolucija o prepovedi namočšanja tujih gozdarskih strokovnjakov na ne-katerih veleposestvih.
3. Odobritev sredstev za natis knjige Ružič-Beg: O gobah.
4. Sprejet je bil predlog slovenskih delegatov, da se v letu 1930 na velesejmu v Ljubljani priredi vsedržavna razstava »Gozdarstvo in lovstvo«.

Razstava je zelo dobro uspela, izšla je tudi pomembna publikacija, katalog, velikega formata v tekstu in slikah, skupaj 125 strani. Mnogo prispevkov v tej publikaciji ima zgodovinsko in gozdarsko-politično vrednost.

Ožji razstavni odbor je štel 34 članov, od tega za področje gozdarstva 16 članov in za lovstvo 14 članov. Od sodelujočih gozdarjev so danes še živi trije zaslužni veterani inženirji: Alojzij Štrancer, Mirko Šušteršič in Franjo Sevnik.

Program gozdarske razstave je obsegal tele dejavnosti gozdarstva in lesar-stva: I. Važnost, vloga in potreba gozdov. II. Vrste gozdnih dreves in grmovja. III. Vzgoja gozda. IV. Gozdni pridelki. V. Ogljarenje. VI. Merjenje lesa za tehnično porabo in drv. VII. Spravilo lesa. VIII. Gozdno varstvo in varstvo prirode. IX. Ure-janje gozdnega gospodarstva. X. Zgradba hudoornikov. XI. Lesna industrija. XII. Agrarne operacije. XIII. Literatura, knjige in časopisi, letaki.

Strokovne ekskurzije

Za udeležence zborovanja so bile organizirane tri terenske ekskurzije:

1. *Ekskurzija v Fala in Ruše.* — Odhod je bil z vlakom iz Maribora do železni-ške postaje Fala, tam je bil ogled hidroelektrarne Fala, nato pot mimo falskega gradu po cesti, usekani v navpično steno nad tam močno deročo Dravo, proti Rušam. Pot je peljala skozi gozdove in livade mimo vodne riže falske graščine in tovarne za vžigalice v občini Smolnik, kjer je bil ogled tovarne. V Rušah je bilo skupno kosilo v gostilni Mulej. Popoldan še odhod v tovarno dušika in iz Ruš z vlakom povratek v Maribor.

2. *Ekskurzija k Sv. Lovrencu na Pohorju z ogledom kmečkih gozdov na Po-horju* — Iz Maribora z vlakom do železniške postaje Lovrenc na Pohorju, od tam peš ob potoku Radoljna mimo romarske cerkve Device Marije v Puščavi do trga Lovrenc na Pohorju. Spotoma ogled nekaterih navadnih in turbinskih žag ter tovarne za izdelovanje kos in srpov. Po odmoru v gostilni Novak nadaljevanje peš

hoje iz Lovrenca ob Radoljni do Mohorjevega gozdnega posestva. Ogleđ Mohorjevega gozda, nato sredi gozdnih kultur prek potoka Radoljna skozi gozdove Lakožičevega posestva. Nato povratek mimo kmečkih gozdnih posestev v Lovrenc do železniške postaje, nekateri pa do Device Marije v Puščavi in od tam peš prek Jodla skozi lepe kmečke gozdove do železniške postaje Fala.

3. *Ekskurzija k Mariborski in Ruški koči na Pohorju.* — Odhod z Glavnega trga do Gornjih Hoč. Odtod po markirani in položni poti v dveh urah počasne hoje do Mariborske kočē (1080 m) in naprej do Mariborskega razglednika (1146 m) na grebenu Pohorja. Nadaljevanje poti do Ruške kočē pri Sv. Arehu (1249 m) ter k romantičnim slapovom Lobnice, do turistične postojanke na Klopnem vrhu in h kočī na Pesku (1382 m).

Nekatere mlajše gozdarje bo morda presenetilo spoznanje, koliko peš poti so nekđaj opravili gozdarji, medtem ko danes mnogi v pločevinastih vozilih drve po novih gozdnih cestah in »od gozda ne vidijo drevesa«.

Ustanovitev gozdarske šole

Resolucija o ustanovitvi gozdarske šole je bila na skupščini soglasno sprejeta. Potrebo za ustanovitev te šole je prepričljivo utemeljil Janko Urbas v referatu »Ekonomska in socialna varnost kmečkih gozdov v mariborski oblasti«. V izvlečku navajamo del njegovega predavanja.

Ena prvih zahtev kmečkih gozdnih posestnikov v Sloveniji je bila ustanovitev gozdarske šole, na kateri bi imeli sinovi malih in srednjih gozdnih kmetij priložnost, da si kot bodoči gospodarji pridobe potrebno strokovno znanje za uspešno in smotrno gospodarstvo.

Da ravno naš narod v Sloveniji tako pogreša navedeno strokovno šolo, je pripisovati tu obstoječim gozdnoposestnim razmeram, saj 44 % celokupne produktivne zemlje pokriva gozd, od tega je okrog 78 % last malega in srednjega, zvečinoma kmetskega gozdnega posestnika. Sinovi teh danes nimajo priložnosti, da bi si svoje na domu pridobljeno praktično znanje v gozdarstvu izpopolnili tako, da bi jim bilo mogoče pozneje, ko bodo sami gospodarji, uspešno kljubovati vsem gospodarskim nevšečnostim in gospodariti po načelih racionalnega in vzornega gozdnega gospodarstva. Temu pomanjkanju primerne strokovne izobrazbe je največ pripisovati, da kmečki gozdovi v produkciji nazadujejo in dnevno prehajajo v roke špekulativnih podjetij, lesnih trgovcev, bančnih družb ter drugih nepoklicanih oseb. Ni dvoma, da bi na gozdarski šoli vzgojeni naraščaj naših gozdnih posestnikov mnogo pripomogel do osamosvojitve in gospodarske neodvisnosti ter trdnosti kmečkih gozdnih domov, od česar bi imela koristiti narod in država.

Za ustanovitev gozdarske šole v Mariboru govore naslednji razlogi:

1. Maribor je središče obsežne lesne industrije in trgovine ter važna obmejna uvozna in izvozna točka na sever in jug.

2. V Mariboru se stekajo prometne žile velikih gozdnih okolišev (Pohorje, Kozjak, koroške planine), katerih prebivalstvo živi v prvi vrsti od gozda.

3. Maribor ima višjo realno in gimnazijo, živinorejsko in sadjarsko šolo, trgovsko akademijo itd., torej vse učne zavode, iz katerih se more po potrebi nadomestiti učne moči za splošne predmete.

4. V neposredni bližini Maribora so obsežni gozdovi, ki omogočajo temeljit praktični pouk.

Projektirana gozdarska šola v Mariboru predstavlja poseben tip nižje gozdarske šole. Zato bi bilo želeti, da se izdela in predpiše za strokovne šole te vrste poseben načrt za ustroj in učni red.

Inž. Urbas v sredini, levo pisec članka. Po Gozdarju GG Maribor.

Obisk te šole bi bil dveleten, po vzoru in praktični preizkušnji kmetijskih in drugih podobnih strokovnih šol. Pri učnem načrtu se bodo ozirali na potrebe strokovne izobrazbe pri kmetiskem gozdnem prebivalstvu. Poleg teoretičnega in praktičnega pouka o racionalnem gozdnem gospodarstvu, predvsem pouka o pravilnem izkoriščanju gozdnih pridelkov, pravilnem ravnanju pri konfekciji ali oblikovanju lesnih izdelkov, zlasti pri žagarski industriji, obstaja možnost, da se s to šolo združijo po potrebi tudi razni strokovni tečaji in razna strokovna predavanja. Vsekakor bi bila ta šola s svojimi učnimi sredstvi važno središče gozdarske prosvete za naš narod. Medtem ko ima poljedelska stroka v Sloveniji tri večje kmetijske šole, ne obstaja za gozdne kmetije nobena taka šola v vsej državi. To šolo bi obiskoval naraščaj kmetijskih gozdnih posestnikov po končani ljudskošolski izobrazbi in preden nastopi vojaški rok, torej v dobi, ko je mladina najbolj dovzetna za praktično in teoretično izobrazbo.

Ministrstvo za gozdove in rudnike v Beogradu je priznalo utemeljenost zahteve po gozdarski šoli v Mariboru, in veliki župan mariborske oblasti je v predlogu budžeta za leto 1930/31 odobril potrebna finančna sredstva, tako da je šola začela redno delovati 1931. leta in vzgojila številne gozdarje, od katerih so se mnogi uspešno uveljavili v povojnem obdobju kot direktorji ali upravitelji gozdno-gospodarskih organizacij in tudi v javni upravno-gozdarski službi.

Franjo Jurhar, dipl. inž. gozd.

SONJI

Sredi teh toplih pomladnih dni, ko se prebuja narava in se vse veseli življenja, je vsem nam nenadoma zastal korak. Visoko v gorah je ugasnilo mlado življenje, polno načrtov in želja.

Sonja, ljubila si svet gora, svet preteklosti in sedanjosti, Ti si ga hotela splesti v kito prihodnosti. V iskanju sebe si hotela premagati nevarnosti snežnih poljan. Skupaj smo hodili po našem gorskem svetu; bili smo na Grintovcu, Jalovcu, Škrlatici in na mnogih drugih vrhovih. To nam ni bilo dovolj. Odhajali smo v Francijo, Svico, Avstrijo, kjer smo spoznali tudi tuje gore in vpijali lepote, ki nam jih je nudila narava. Toda gora je prav tako kruta, kot je lepa in polna bogastva. Mnogo lahko daje, pa tudi vzame.

Stiri nepozabna leta smo preživeli skupaj, na predavanjih, vajah, izletih. Bilo nam je lepo in bili smo srečni. Gradila si svojo bodočnost z znanjem in izkušnjami in sedaj, nenadoma, je usahnilo tvoje življenje v cvetu mladosti.

Praznina, ki jo občutimo v tem trenutku mi, tvoji prijatelji, je neizmerljiva. Študentskih let nihče ne more pozabiti. Žal pa bodo naša povezana z grenkobo, saj se bomo vedno spominjali dni, ko smo te izgubili.

Tvoji prijatelji

GOZDARSKI VESTNIK V LETU 1979

Marko Kmecl, urednik GV

Gozdarski vestnik je revija slovenskega gozdarstva. Soustanoviteljici revije sta ZIT GL Slovenije ter Samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo Slovenije. Revijo strokovno vodi uredniški odbor, ki ga vodi urednik, družbeni organ revije pa je uredniški svet, ki vodi politiko izdajanja in ga v sorazmerju sestavljajo delegati porabnikov in izvajalcev. Delegate izbirajo bralci, za porabnike, ter pisci in delavci pri reviji, za izvajalce.

V letu 1979 je Gozdarski vestnik izhajal po programu, v desetih številkah, od katerih je bila številka 7/8 dvojna. Ta je tudi edina pošla in sicer zaradi zmanjšane natisa (pomota v tiskarni). To je bilo hkrati 36. leto izhajanja revije. Tudi v letu 1979 je redno izhajala in kar je zelo pomembno, brez finančnih težav, ki so še nekaj let nazaj uničujoče pestile revijo. Obseg letnika je bil 468 strani, kar je nekoliko več, kot je bilo predvideno, vendar v mejah, ki jih je načrtoval uredniški svet in kot dopušča Republiška raziskovalna skupnost kot sofinancer revije. Vsekakor pa je obseg odraz potreb stroke v živahnem in razgibanem času, v katerem tudi gozdarska stroka hiti iskati svoje mesto v družbenem in gospodarskem organizmu samoupravne skupnosti.

Pri ocenjevanju vsebine revije v minulem obdobju ugotavljamo, da je bila usklajena s smerjo, ki so jo načrtovali delegati v uredniškem svetu. Podobna je bila kot leto poprej, kjer so imeli poljudnejši članki majhno prednost. Uredništvo si je prizadevalo povečati delež člankov z organizacijsko, gospodarsko in samoupravno problematiko. Tudi znanstveni del je bil zanimiv, nekateri teksti te vrste pa so obravnavali tudi aktualno problematiko, ki jo gozdarji srečujejo pri svojem

dnevnem delu. V strukturi piscev manjkajo zlasti tehniki in mlajši strokovnjaki. To je rod, ki bi lahko zlasti obogatil operativno-izkustveni del vsebine in pa rod, ki bi, gledano razvojno, postopno zamenjal starejše kolege.

Značilno je, da je kultura pisanja na splošno tesno povezana s kulturo branja. Žal obe nekoliko šepata, zlasti pri mlajših kolegih. Tak pojav je lahko zelo nevaren v razvojni kontinuiteti vsakega organizma, še zlasti pa v stroki kakršna je naša, ki dela »na dolge roke«. Problem branja strokovne literature, bi morale naše strokovne šole obravnavati bolj sistematično in z vso odgovornostjo.

Ko gre za strukturo piscev pa moramo z veseljem ugotoviti, da so prevladovali strokovnjaki iz operative, ki z uspehom združujejo svoje operativne naloge in izkušnje z raziskovalnim delom, kar je kvalitetna prvina organiziranosti naše gozdarske stroke.

Struktura prispevkov po piscih

Operativni gozdarski strokovnjaki	VTOZD za gozdarstvo pri BF	Inštitut za gozdarstvo in lesarstvo	Ostali
29 prispevkov	15 prispevkov	49 prispevkov	26 prispevkov

Grafična rešitev revije je bila kakovostna in je podrejena vsebinskim in vzgojnim smotrom. Številna priznanja še vedno potrjujejo optimalno usmeritev v grafičnem izrazu, vendar vse možnosti še vedno niso izkoriščene. Možnosti niso spektakularne, vendar pa včasih že skoraj neopazno izboljšajo njeno didaktično in pedagoško vrednost.

Lahko rečemo, da je revija v letu 1979 opravila svoje poslanstvo v skladu s cilji, ki jih je dobila v začetku leta. Bila je zelena sopotnica našim strokovnjakom pri njihovem delu, dobra obveščevalka, svetovalka in mobilizatorka.

V naročniški problematiki je treba v prvi vrsti omeniti razveseljiv rezultat odločitve društev inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva, da bodo članarino združili z naročnino. To v neki meri pomeni obvezno naročanje revije za vse člane DIT. Društva torej prevzemajo odgovornost za plačilo revije, kar je za našo administrativno in knjigovodsko službo dobra pomoč, kljub temu, da so naročniška razmerja »avtomatizirana« z računalnikom. S tem ukrepom smo uspeli dvigniti naklado že za novih dvesto (sedaj 1800) in perfektuirali kartoteko slovenskih gozdarskih strokovnjakov. Ko bodo vsa DIT GL izpeljala ta sistem računamo, da bo naklada dosegla 2000 izvodov in da bo pokrivala 90 % slovenskega strokovnega kadra, kar je uspeh o katerem lahko druge stroke samo sanjajo.

Prijetno presenečenje je ponovno kolektivno naročilo revije v Gozdarski srednji šoli v Postojni, ki je pred časom tako naročilo prekinila. Prav je, da je zapisano tudi v tem poročilu, da je to zasluga Borisa Krasnova. Že nekaj let smo namreč ugotavljali, da je odnos naših strokovnih šol do strokovnega branja zlasti pa do revije neustrezen. Samoiniciativno so poslali skupno naročilo tudi študentje II. letnika VTOZD za gozdarstvo. To sta dogodka, ki prinašata v naše naročništvo osvežitve, ki je nismo pričakovali.

Zaradi močno poraslih stroškov tiskanja revije že med letom 1979, je letošnji plenum ZIT GL na Bledu sprejel sklep o zvišanju naročnine s 150.— na 180.— din za domače naročnike. Ukrep je v skladu z dosedanja prakso o usklajevanju stroškov z naročninami.

Bibliografija Gozdarskega vestnika, ki smo jo načrtovali v letu 1979, bo do-tiskana v maju 1980. Delo je namreč precej obsežno in grafična izvedba takšnih tekstov je dokaj zahtevna. Izdan je bil tudi stenski koledar 1980, ki smo ga letos uspeli izdati v nakladi 10.000 izvodov, kar je nekoliko olajšalo finančno konstrukcijo založbe. Pri tem je sodelovala Kemofarmacija z obsežnim naročilom, ki je z razumevanjem in pohvalo ocenila ekološko vzgojno vrednost koledarja.

Finančno poročilo je za ustrezne družbene in finančne službe sestavljeno po predpisani metodologiji. Pričujoče poročilo pa je, v prid razumljivosti, oblikovno nekoliko spremenjeno.

	Realizacija 1979	Predvideno v 1980
PRIHODKI		
Naročnina	332.430,00	400.000,00
Dotacija SIS za gozdarstvo	475.000,00	660.000,00
Dotacija sklada Borisa Kidriča		
(Raziskovalna skupnost Slovenije)	256.000,00	300.000,00
Ostali prihodki	49.720,00	50.000,00
S k u p a j	1.113.150,00	1.410.000,00
ODHODKI		
Material	22.254,50	30.000,00
Proizvodne storitve drugih		
(tisk)	681.445,85	900.000,00
Neproizv. storitve drugih		
(ptt, najemnina)	48.441,70	60.000,00
Reprezentanca	3.796,00	4.000,00
Amortizacija	48.762,80	50.000,00
Drugi materialni odhodki	15.221,05	15.000,00
Drugi odhodki	14.918,80	16.000,00
Osební dohodki	235.675,35	340.000,00
S k u p a j	1.070.516,05	1.415.000,00

Predvidevanja za leto 1980

Vsebinski in finančni program bomo uskladili z družbenogospodarskimi resolucijami za leto 1980. V finančni prognozi dohodkov ni vključeno plačilo bibliografije, ki bo delno poravnana s predplačilom iz leta 1978, delno iz prenešenih sredstev iz leta 1979 in delno iz sredstev založniške dejavnosti tekočega leta.

Predlagamo, da ostane vsebinska in grafična usmeritev revije podobna kot v letu 1979. Dopolnjevali jo bomo s sprotnimi prilagoditvami aktualnim družbenim in strokovnim potrebam.

IZ DOMAČE IN TUJE PRAKSE

FREMALO LESA ZA EGS

Evropska gospodarska skupnost uvaža 55 do 60 % potrebnega lesa iz tujih držav. To pomeni finančno breme v znesku 9 milijard letno. EGS uvozi vsako leto približno 200 mio kubičnih metrov lesa.

Strokovnjaki so mnenja, da se bo poraba lesa do leta 2000 povečala za 20 %, vrednost te povečane porabe pa še za nekaj več. Proizvodnja v državah EGS pa bo na osnovi gozdarskih zakonov, ki so sedaj v veljavi, narasla le za en sam odstotek. EGS bo morala zagraditi uvoziti tudi do 65 % vsega potrebnega lesa. Vprašanje je, ali bo svetovno tržišče kos tolikšnemu povpraševanju, saj je znano, da se svetovne zaloge lesa naglo krčijo. Upati je le, da bodo naj-novejša odkritja na področju biologije in genetike našla odgovor na ta problem ter uspele vzgojiti nove drevesne vrste s hitrejšo rastjo.

Iz tednika Gospodarstvo,
Trst, marec 1980

Vsi ti problemi, ki jih ima EGS z lesom, so prava malenkost v primerjavi s posledicami, ki bi jih prinesla takozvana genska revolucija, ko bi človek z načrtnim vplivom na genske zapise ustvarjal rastline, živali in ljudi, kakršne bi potreboval. Toda še preden je ta ideja realizirana, že razmišljajo, kako bi jo učinkovito onemogočili. Razumljivo! Rešitev bržkone torej ni v zadnjem stavku citiranega zapisa v Gospodarskem vestniku. Kako EGS praktično, vsakdanje, gleda na problem lesa v svoji skupnosti, bomo poskusili razbrati iz dokumenta, ki je najbolj »sveže«. Poskušali bomo ugotoviti, kaj je zapisano v novem sporazumu med Jugoslavijo in zahodnoevropsko gospodarsko skupnostjo (EGS) o lesu in lesnih izdelkih. Sodimo, da bo takšna informacija za naše strokovnjake vsekakor zanimiva.

Uredništvo

O GOZDNIH REZERVATIH V SLOVENIJI

Domala vsaka dežela z modernim konceptom gozdarstva že ima gozdne rezervate. Prizadevanja za njihovo snovanje segajo vsaj v polovico preteklega stoletja. Zamisel o gozdnih rezervatih je danes v bistvu

povsod enaka: ohraniti dele gozdnih ekosistemov prepuščene naravnemu razvoju, da bi se v njih z opazovanjem naravnih procesov dokopali do čim več temeljnih spoznanj o gozdu ter bi jih nato smiselno uporabili pri novem pronaravnem gospodarjenju z njimi.

Slovenija je doslej že imela 12 pragozdnih ostankov s skupno površino 344 ha, ki pa ne morejo predstavljati slovenskega gozdnega okolja v celoti. Že bežen pogled na zemljepisno razporeditev dosedanjih pragozdnih rezervatov v Sloveniji kaže, da so skrajno neustrezno razporejeni, saj jih je kar 9 na območju Kočevskega Roga in Gorjancev. Vzroki za njihovo ohranitev so bodisi izjemnost sestojev bodisi njihova odmaknenost. Mreža novih rezervatov pa naj bi enakomerno pokrila vso Slovenijo. V prvi fazi nove mreže gozdnih rezervatov se predvideva približno 200 rezervatov. Največ jih bo v velikostnem razredu od 10 do 20 ha. Po približni oceni bo mreža novih rezervatov obsegala 4600 ha gozdnih rastišč, kar pomeni pol odstotka slovenskih gozdnih površin ali 0,25 % površine vsega ozemlja SR Slovenije.

Pripis uredništva

Med tem je vsa dokumentacija o gozdnih rezervatih v Sloveniji že zbrana, urejena in tudi natiskana. Gre za omenjenih 200 objektov, vendar za nekoliko večjo skupno površino. Tako bogate priložnosti za študij naravnih gozdnih procesov kot smo jih s temi rezervati dobili v Sloveniji, imajo malokje. Zato bi bilo prav, da jih v te namene tudi temeljito izkoristimo.

Gozdni rezervati v Sloveniji so izšli pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani in jih je pri založniku moč tudi dobiti.

VSAK DAN LAHKOMISELNO UNIČUJEMO GOZDOVE

Onesnažen zrak je doslej uničil 5000 ha gozda, na 20.000 ha pa ga je že močno načel.

Človek je že od nekdaj gozd izkoriščal v različne namene, toda še nikoli ga ni hkrati na toliko različnih načinov tudi uni-

Kraške gozdove zažiga predvsem malomarnost

V zadnjih štirih letih so primorski prostovoljni gasilci pogasili 431 gozdnih požarov – Med člani obalnih gasilskih društev tudi 91 žensk

KOPER, 27. marca – V zadnjih štirih letih so gasilci prostovoljnih društev na območju medobčinske gasilske zveze Koper pogasili 431 gozdnih požarov, 61-krat pa so gasili na gospodarskih objektih, za drugih nesrečah.

Vsekakor so na obali veliko naredili za izboljšanje požarne

čeval, kot ga danes. S to mislijo nekega znamenitega nemškega gozdarskega strokovnjaka je eden od razpravljajcev na današnji seji sveta za varstvo okolja pri predsedstvu RK SZDL označil naš odnos do gozda danes.

Čeprav je Slovenija bogata z gozdovi, prekrivajo jo skoraj do polovice, je gozd v marsikaterem predelu prizorišče spora med njegovimi različnimi uporabniki, ki z neusklajeno dejavnostjo ovirajo drug drugega. Tako se dogaja, da k škodi, ki jo gozdu povzročata sodobni način življenja, svoj delež prispevajo tudi tisti, ki sicer od njega živijo.

Na današnji seji so člani sveta za varstvo okolja razpravljali o varstvu notranjskega in pohorskega gozda. Na Notranjskem so si v nasprotju gozdarji in lovci, na Pohorju pa se neusmiljeno, pa tudi nepremišljeno in nestrokovno zažirajo v gozdove ambicije turističnih delavcev.

Člani sveta so se strinjali, da je potrebno dolgoročno zasnovati celotnega razvoja Pohorja zastaviti šele po temeljitem ovrednotenju Pohorja in po široki javni razpravi, v kateri bodo morali povedati svoje mnenje vsi, ki imajo utemeljene interese na tem območju. Pri tem bo treba upoštevati tudi ugotovitve iz posebne ekološke študije, ki jo mariborski zavod za spomeniško varstvo prav zdaj zaključuje.

Glede spora med lovci in gozdarji na Notranjskem (slednji zahtevajo naj lovci povečajo odstrel divjadi, ker jim uničuje mlado drevo), pa so člani sveta menili, da pač morajo v okviru SIS za gozdarstvo uskladiti

svoje interese oziroma spoštovati dogovor o ustalitvi števila divjadi in varovanju gozdnega biotopa, ki so ga gozdarji in lovci že pred časom podpisali.

Silvestra Rogelj
Delo, 27. 3. 1980

Z LETALI V BOJ PROTI OGNJU V GOZDOVIH

Lansko leto je ogenj v francoski pokrajini Alpes-Côte d'Azur uničil prek 30.000 ha gozdov, samo v enem departmaju nič manj kakor 40 % gozda. Francoske oblasti si prizadevajo, da bi z denarnimi prispevki financirale obnovitev uničenih gozdov, pa tudi, da bi omogočile prebivalstvu nabavo vsega potrebnega za obrambo gozdov. Bolje je treba organizirati gasilska središča, ki naj bodo čim bolj gosta. Ogenj v gozdovih naj bi skušali pogasiti tudi z uporabo letal. Pokrajina Alpes-Côte d'Azur je v ta namen določila 6 milijonov frankov in to predvsem za tiste posestnike, ki jim je bilo uničenega več kakor 100 ha gozda. V pokrajinski proračun so vključili postavko 10 milijonov frankov za leto 1980. Poprečno bo pokrajina za vsak hektar uničenega gozda prispevala 225 frankov (približno 1.200 din). Nabavili bodo tudi 24 letal.

Po Primorskem dnevniku

O POJMU »GOLOSEK«

Leibundgut, H.: Zum Begriff »Kahlschlag« (O pojmu »golosek«). Schweiz. Z. Forstwes., 1973, Nr. 3, s. 200–204.

Znani švicarski profesor gojenja gozdov in častni doktor Hans Leibundgut je bil lansko leto ob svoji sedemdesetletnici emeritiran*. Ob tej priložnosti je izšla zelo zajetna dvojna številka švicarskega gozdarskega glasila (Schweiz. Z. Forstwes., 1979, No. 9/10), v kateri je bil objavljen obširen izbor jubilejnih člankov iz preteklih let. Ta članek sicer ni vzeta iz te zbirke, je starejšega datuma in kaže vse odlike pisanja prof. Leibundguta. Obravnava zelo aktualen problem, ki ga poznamo tudi pri nas. To je razlaganje pojma »golosek« in vedno bolj grobe metode izrabe gozda v novejšem času.

Avtor najprej ugotavlja, da je švicarsko prebivalstvo gozdu zelo naklonjeno in švicarski gozdarji že od nekdaj uživajo zaupanje javnosti. Švicarska zakonodaja je prav zavidanja vredna. Gozdarstvo je podrejeno departementom za notranje zadeve, ne pa departementom za gospodarstvo. Zvezni gozdarski zakon iz leta 1902 je zato gozdnopolicijski zakon in je namenjen predvsem zaščiti gozda. Ta zakon daje zelo malo možnosti za goloseke in jih v varovalnem gozdu sploh prepoveduje. Zakonodaja na lokalni ravni je dostikrat še strožja.

Ta zaščita gozda je dobro delovala nekako do šestdesetih let. Kasneje je gozdarska praksa začela z bolj grobimi posegi v gozdovih, z zanemarjanjem socialnih in bioloških vidikov. Pod zastavo napredka, rentabilnosti, gospodarske nujnosti itd. so začeli prodirati v gozd težki stroji. Določila gozdarske zakonodaje je bilo treba razlagati vedno bolj »velikopotezno«. Tak razvoj opravičujejo z argumenti o pomanjkanju delovne sile, o grozeči nerentabilnosti, o preštevilni divjadi, ki onemogoča negovalno gospodarjenje itd. Gozdarstvo spet zapada v napake, ki jih je zagrešilo neizkušeno gozdarstvo preteklega stoletja (goloseki,

monokulture), čeprav so bile te napake dovolj draga šola. Položaj je še posebno kritičen, ker od gozda pričakujemo vedno več in postavljamo raznovrstne zahteve, ki naj bi jih gozd izpolnjeval trajno, ne samo začasno (mnogonamenski pomen gozda).

Da bi se izognili nejasnosti pri razlaganju zakonodaje, je treba točno opredeliti pojem »golosek«. Značilnosti goloseka so predvsem: odsotnost gozdnega mladja; neugodne klimatske razmere, kot jih imamo na golih površinah; degradacijski razvoj tal; razvoj značilne golosečne flore. Vse te značilnosti avtor še natančneje opredeli. Pri tem opisuje tudi degradacijske procese v gozdnih tleh po goloseku. Ta degradacija tal sploh ni tako malenkostna, kot navadno mislimo (izginjevanje humusa, zbitost tal, manjša zmožnost sprejemanja vode, večji površinski odtok vode, erozija itd.). Na podlagi teh značilnosti lahko strokovnjak brez težav določi, kaj je golosek in kaj ni. Ni nujno, da je golosek velika površina. Npr. na prisojnih legah, kjer robna zaščita gozdnega sestoja ne sega daleč, imajo že majhne površine značaj goloseka. Vsekakor naj pa gola površina ne bo širša od dveh drevesnih višin.

V gozdarsko političnem oziru prinaša nagnjenost h golosekom mnoge nevarnosti. Ogroženo je načelo trajnosti gospodarjenja, prizadeti so interesi javnosti glede splošno koristnih funkcij gozda, ogroženo je zaupanje javnosti do gozdarstva itd. Goloseki naj bodo v bodoče omejeni le na redke, upravičene izjeme.

Pri teh izvajanjih prof. Leibundguta iz leta 1973 naj opozorim še na naše domače aktualnosti, o katerih je pisal tov. Vanč Potrč (GozdV., 1980, št. 1).

Dr. Zupančič Marjan

* emeritirati —an upokojiti koga: doslužiti op. uredništva

DRUŠTVENE VESTI

STROKOVNI IZPITI ZA PRIPRAVNIKE GOZDARSKE STROKE

V zimskem roku 1979/1980 so bili pri Splošnem združenju gozdarstva strokovni izpiti za dipl.inž.gozdarstva in gozdarske tehnike in sicer še po določitih poslovnika o organizaciji in poslovanju izpitne komisije za gozdarsko strokovno osebje pri delovnih organizacijah iz leta 1967.

Na izpit dne 12. februarja letos je prišlo manj kandidatov kot je bilo prvotno prijavljenih. Pet pripravnikov je uspešno opravilo to pomembno strokovno preizkušnjo.

Ime in priimek	OZD	Pismeni strokovni izdelek kandidata
1. ARH Bojan, dipl. inž.	GG Bied	Obseg gojitvenih del, kot pokazatelj intenzivnosti gojenja gozdov
2. VESEL Franc, dipl. inž.	GG Postojna TOK Cerknica	Uporabnost Bitterlichove metode za racionalno zbiranje informacij o stanju sestoja in lesnih zalogah
3. KOTNIK Fortunat, dipl. inž.	GG Postojna TOZD Cerknica	Določanje ciljev gospodarjenja na bukovih rastiščih, na osnovi vrednostnega prirastka
4. VIČIČ Edvard, tehnik	GG Postojna TOZD Cerknica	Problem zasebnega sektorja – drobne razparceliranosti
5. JELUŠIČ Milan, dipl. inž.	GG Maribor TOK Ožbalt ob Dravi	Organizacija gozdne proizvodnje pri normiranju po bruto odkazani lesni masi

Naslednji strokovni izpiti pripravnikov za poklic dipl.inž. gozdarstva in gozdarskega tehnika bodo po novih določitih pravilnika o pripravništvu in strokovnih izpiti (Ur. list SRS št.10/1979), ki je bil objavljen tudi v Gozdarskem vestniku 1/80. Po določitih tega pravilnika bodo odslej strokovni izpiti v domačih delovnih organizacijah.

Franjo Jurhar

ZAPIS NA BUKVI

Foto: prof. Franjo Rainer

Mladina pogozdila prede! Lovčena

Več kot 150 mladincev iz vse Jugoslavije je v lanski zvezni mladinski delovni akciji pogozdilo »Njegošev gozd« na Lovčenu. V mesecu dni so pripravili teren za posaditev 18.000 sadik črnega in belega bora. Razen tega so očistili gozdove Lovčena, da bi zmanjšali nevarnost pred požari. Drevje je posadila nova skupina mladih že v jeseni lani. Letos bodo na Lovčenu začeli saditi drevored v obliki *pokrajinskih in republiških grbov*, obenem pa se pripravljajo, da začne tu z jugoslovanskim festivalom pezi- je, posvečenim velikemu pesniku in filozofu.

Vandalizem v naravi

Pred kratkim so miličniki PM Vič dobili zanimivo obvestilo o vandalizmu v naravi. Neznani storilec se je namreč »sadiščno« lotil gozda nad vasjo Šuica pri Dobrovi, ašt Franca R. Zlikovec se je gozda lotil v »etapah«. Že aprila je namreč brez jasnega razloga posekal na parceli kakih 25 smrečic, oktobra kakih trideset in pred kratkim več kot petdeset. Drevesca so bila visoka od pol metra do dveh metrov. Če gre za maščevanje ali kaj drugega, še ni znano, izvedeli pa smo, da so delavci UJV storilcu prav gotovo na sledi.

Kot so povedali kriminalisti, bodo storilca prav gotovo izročili sodnikom, enako pa bodo storili z vsemi, ki bodo na podoben način skušali poseči v gozd ob bližajočih se novoletnih praznikih.

Delež 13. 11. 1979

Hvalevredna občutljivost pisca in miličnikov, ki pa ni običajna.

Uredništvo

S katro se še ne boste vozili

Verjetno ste opazili v dnevnem časopisju, ki je poročalo z avtomobilskega sejma v Beogradu, da je naša tovarna avtomobilov v Novem mestu pričela izdelovati »terensko katrco« L-4 s pogonom na obeh oseh. Omenjeno je bilo, da bo zlasti primerna za gozdarje.

Seveda smo nemudoma prosili tovarno za natančna pojasnila, o tehničnih značilnostih novega vozila in o nabavnih pogojih z dobrim namenom, da razveselimo gozdarje in pomagamo tovarni. Toda od dobrega namena nam ni ostalo veliko. Samo kratko pismo marketinga IMV iz Novega mesta, da še nimajo ustrezne prospektivne literature in da se bo o vsem tem moč informirati iz sredstev javnega obveščanja.

Proostane vam torej, da pridno prabirate sredstva javnega obveščanja in da vsemu ne verjamete, še zlasti ne takšnim obvestilom kot je bilo to, ki nas je vzpodbudilo, da smo se obrnili na IMV Novo mesto.

Po čem so zaščitene živali

V sosednji SR Hrvatski so lani objavili cenik za povrnitev škode za uničene zaščitene živali. Sami pravijo, da so prvi v Jugos-

slaviji, ki so sprejeli takšen cenik. Tudi v naši republiki imamo zakon o zaščitenih rastlinah in živalih, kako pa je z izvajanjem teh določil in s sankcijami pa vemo – »eksekucije« ni!

Na Hrvaškem je zaščitenih 378 vrst živali. Od tega je kar 315 ptic. Višina odškodnine je odvisna od redkosti posamezne vrste oziroma od njene ogroženosti. Tako je na primer treba plačati za ubitega vrabca 100.– din, za sovo uharico 30.000.– din. Za orle in nekatere druge ujede je treba odšteti 10.000.– din. Torej odškodnine niso majhne. Treba pa je poravnati tudi škodo, ki je narejena z razdiranjem gnezd, z gonjenjem, poškodovanjem živali, lovljenjem itd. Zanimivo, da je bil eden od kriterijev za sestavo cenika cenik po katerem naši brezvestni državljani prodajajo redke živali tujcem.

In še nekaj cen za »gozdarsko živalsko blago«. Za razdrto mravljišče je treba plačati 20.000.–, za siničko 500.– din, za sivo in zeleno žabo pa cena tudi ni majhna – 300.– din.

Pri nas področje varovanja naravne dediščine še zdaleč ni tako urejeno, kakor se običajno misli. Čeprav pravijo, da je treba odnos ljudi do naravne dediščine graditi z vzgojo in osveščanjem in ne z zakonom, pri nas nimamo niti enega niti drugega. Zakon o zaščiti rastlin in živali imamo, nimamo pa niti vzgojnih občanov niti urejenega sistema, ki bi zagotavljal realizacijo zakonskih določil. Torej sistem varovanja naravne dediščine ni urejen.

Policija in zaščitene rastline

Ko sem bil v študentskih letih na strokovni praksi v Švici (Baden pri Zürichu) sem lahko spoznal, kako imajo v Švici urejeno varovanje njihovih naravnih redkosti.

Vsako jutro se je policaj sprehodil med stojnicami na mestni tržnici. Pregledal je vse gobe, ki so jih ponujale branjevke (preverjal je užitnost). Hkrati pa je pazil tudi na okrasno zelenje in cvetje, da ne bi prodajali tisto rastlinje, ki je strupeno ali zaščiteno.

Pri nas še tako velikih »ročic« kot so novoletne jelke ne moremo obvarovati pred vandalskim uničevanjem. Zaščitenih rastlin pa itak ne poznamo. Sicer pa: kdo je pristojen za red na tem področju! Mar zelena straža?

mk

Kje so orehi

Pred leti je bila pri nas visoka konjunktura za orehov furnir (največ so ga izvažali), ki pravzaprav sploh nikoli ni popustila in traja še danes. Razni odkupovalci orehove hlodovine, legalni in ilegalni, razni prekupčevalci in zmikavti so krožili po naših vaseh kot netopirji, v glavnem v večernih urah. Nekateri hodi so bili po večkrat odkupljeni. Najbolj vroči odkupovalci so si orehove hlude dobesedno pulili iz rok. To so bili časi! Gozdna gospodarstva so se bojevala samo z visokimi premijami, ki so jih namenjala svojim gozdarjem za odkupljeno orehovo hlodovino.

Odsihdob je na Slovenskem skorajda zmanjkalo orehov. Nekatera gozdna gospodarstva so to krajinsko, biološko pa tudi gospodarsko osiromašenje naše vasi poskušala nadomestiti s pridelovanjem in sajenjem plemenitih vrst oreha. Tako so v letih 1974 in 1975 v Celju razdelili kmetom po minimalni ceni nekaj tisoč sadik plemenitih orehov. Tudi po drugih gozdnih gospodarstvih so ravnali podobno. Inštitut za gozdarstvo v Ljubljani je opravil pregled orehovitih vrst, ki rastejo po Sloveniji in izbral vrste, ki bi jih bilo treba v Sloveniji pospeševati. Poskuse in selekcijo nadaljuje in v svoji drevesnici ima že lepo število tega blaga.

Vsekakor bi bilo koristno, če bi s sadnjo oreha nadaljevali. S tem bi ponovno obogatili rastlinsko in socialno komponento naše krajine. Pri tem ne mislimo na sadnjo oreha v plantažah (to je drug, sadjarski problem), temveč na naš vaški oreh, ki je tako značilen za naše slovenske vasi in gmajne. Morda bi kdo oporekal, češ to ni gozdarski problem. Ne gre za strokovni problem, gre za odnos do naše naravne dediščine.

Niti ne vemo, kaj zmoremo

Sredi lanskega leta so slovesno odprli novo cesto na Kolovratu tik jugoslovansko-italijanske meje visoko nad Sočo, levo od Livške planote in Matajurja. Cesta je bila obveznost Osimskega sporazuma in nadomešča cesto v te kraje, ki teče sedaj po italijanski strani. Dolga je nekaj prek 4 km in je zgrajena po predelu, ki je še razmeroma neizkoriščen vendar potencialno zanimiv naravni prostor. Na otvoritvi sta bila tudi najvišja upravna predstavnika Slovenije in Furlanije dr. Anton Vratuša in dr. Comelli.

mišljamo: ali ne bi združeno slovensko gozdarstvo moglo prevzeti kakšno od številnih možnosti v gozdarstvih tretjega sveta? Takšna angažiranja aktivirajo tudi latentne intelektualne zmogljivosti v podjetju, kar daje večstranske koristi.

Slovenske gozdne železnice

Že nekajkrat se je v glasilu novomeškega gozdnega gospodarstva pojavil članek, ki je zanimivo opisoval nekatere gozdne železnice na Rogu in v Beli Krajini. Pisci, starejši gozdarji, ki so že aktivno sodelovali v železniškem transportu lesa iz teh gozdov, so objavili zanimive podatke, ki ne bi smeli v pozabo. Naše uredništvo je hotelo z usmerjeno in angažirano akcijo teh »zgodovinarjev« zbrati podatke o železnicah, ki so prevažale les v teh krajih v pretekli in polpretekli dobi. Žal je bilo prizadevanje zaman.

Raziskovalna skupnost Slovenije pa je sedaj namenila svoja sredstva za raziskavo in objavo podatkov o slovenskih gozdnih železnicah. Žal sedaj raziskujejo to področje strojniki in upravičeno se lahko bojimo, da bo raziskava »mašinsko« usmerjena, čeprav bi bili ravno podatki o oblikah pridobivanja gozdnih sortimentov in o oblikah gojenja in stopnjah izkoriščanja, ki so jih narekemale železnice, najbolj zanimivi.

O cesti pišemo zato, ker so jo zgradili tolminski gozdarji, njihov TOZD za gozdne gradnje. Financirala je italijanska stran 390 mio lir. Solidno so opravili sorazmerno veliko mednarodno obveznost. Ob tem raz-

Za leto 1981 bo
naša revija spet
pripravila koledar.
Slike in vsebina
bodo posvečene gozdnim
zdravilnim rastlinam,
ki jih naši ljudje
uporabljajo že stoletja
in ki so čedalje popularnejše
tudi v današnjem času

KOLEDAR 1981

Fotografijam bodo
dodana tudi kratka
navodila za uporabljanje,
kar bo zlasti zanimivo
za naše kmete.
Zato vabimo vse TOK in
TOZD gozdarstva, da računajo
na to novoletno
priložnost

